

Espero

Katolika

REVUO MONATA EN ESPERANTO

RELIGIO. — FILOZOFIO. — HISTORIO. — SOCIOLOGIO

LITTERATURO. — ARTO

REVUO DE REVUOJ. — BIOBLOGRAFIO. — ŜAKOJ

« Unum ovile et unus pastor » (Joh. X, 16.) « Unu ŝufaro kaj unu paŝtanta. »

ABONEJOJ de E. K.

- FRANCLANDO { Ĉe la Direktoro de E. K.
Ĉe la Presa Esperantista Societo, 33, Rue Lacépède, PARIS V°.
Ĉe librejo Warnier kaj K°, 46, rue Sainte-Anne, PARIS.
- ANGLOLANDO S-o O'Connor, 17, St-Stephen's Square, Bayswater, LONDON.
- BELGLANDO : S-o P. Mattelaer, Woorstraat, 50, Courtrai.
- BOHEMUJO-AŬSTRIO F. Topič. libr. Ferdinandova 9. Praha.
- ĈILILANDO S-o Luis E. Sepulveda Cuadra, Casilla 1679. SANTIAGO-CHILI.
- HUNGARLANDO S-o Endre Varjú IV, Kigyo, U. 62. em. 14, BUDAPESTO. —
- ITALLANDO : S-o Jakobo Bianchini, S. QUIRICO DI PORDENONE (*Udine*).
- HISPANLANDO : S-o Ant. Guinart, Escuelas Pias. VALENCIA.
- GERMANLANDO Moller et Borel, 95, Prinzenster. BERLIN.
- POLUJO Arct. libr. Nowy Swiat, 53, WARSZAWIA.
- RUSLANDO Societo Espero, Bol. Podjačeskaja, 24, log. 12. S. PETERBURGO.
- SVISLANDO Librejo Garin, 20, rue Corraterie, GENEVO.

REDAKCIO KAJ ADMINISTRACIO

Ce la Direktoro : P-o Em. PELTIER

Sainte-Radegonde ; Tours (Indre-et-Loire) France

Manuskriptoj kaj leteroj pri E. K. estu sendataj nur al la Direktoro. — Manuskriptoj neniam estos resendataj.

Ciuj verkistoj estas persone respondaj pri siaj artikoloj. La Revuo estas responda nur pri artikoloj subskribitaj de la Direktoro. — E. K. estas malfermata por ĉiuj personoj kaj por ĉiuj demandoj (escepte la politikaj).

KONDIĈOJ DE ABONO

Abono jara : \ En Franclando : 4 frankoj. | **Unu numero :**
/ Ekster — 5 fr. | 0 fr. 50, afrankite.

Abonoj estas akceptataj nur por tuta jaro. Komencaj datoj: oktobro, januaro au marto. La Revuo ne aperas en aŭgusto nek en septembro. Postmarkoj estas akceptataj por efektiva valoro.

Anoncoj. — Tuta paĝo kostos 15 frankojn ; — duona paĝo 7 fr. 50 ; — 4na paĝo : 4 fr. ; 8na paĝo : 2 fr. 50 ; 16na paĝo : 2 fr. Por anoncoj ripetitaj, rabatoj : por tri fojoj 10 % ; — por ses fojoj : 15 % ; — por 10 fojoj : 20 %

CINDRULINO, KUN SES ILUSTRAĴOJ

N-^o DUA DE LA ILUSTRITA ESPERANTA BIBLIOTEKO
por infanoj.

JUS APERIS : 0 fr. 50 afrankite.

KATO KUN BOTOJ kaj **CINDRULINO** kune mendataj kostos nur 0,75, afrankite.

MUZIKAĴOJ DE S-INO GUIVY

HO, MIA KOR', poezio de D-ro Zamenhof..... 1 fr.
EN SONĜO, poezio de D-ro Zamenhof..... 1 fr. 60
BIRDOJ, FORFLUGU, poezio el *Flandra*
Literaturo..... 1 fr. 60
LA DU MULOJ, fablo de La Fontaine..... 1 fr. 60
HIMNO, poezio de P-o A. Dombrovski..... 1 fr. 25

PLENA KOLEKTO DE ESPERO KATOLIKA.

(1-a j., — 2-a j., kaj 5 n-oj de la 3-a jaro).

Ĉiu jaro : 2 fr. (dek kajeroj da 88 paĝ.)

Duono de la 3-a jaro (ĝis marto 1906) 1 fr.

(*La tuta kolekto ĝis marto 5 fr. afrankite*). **Artikoloj legindaj en la kolekto :** Fremduloj (E. Peltier). Spiritoj larĝaj (E. Peltier). Greka skismo (V. E.). Sidi-Lakdar kaj lia lernanto (A. Thill). Objektiva kriterio de poezio (A. Dombrovski). Animo en malliberejo (Prof. Louis Arnould). François Coppée ; skizo ; ekstraktoj (E. Peltier). Ŝaklecioj por lernantoj. Diversaj artikoloj literaturaj, lingvaj ; kaj informoj pri la Kongreso Esperantista. ktp. ktp.

ENHAVO

Beno de Pio Xa.....	1
Kunveno de la Katolikoj en Genevo.....	4
En la Preĝejo S. François	6
Grava Letero (L-o EVSTIFEIEFF).....	10
Unu paĝo pri Malt'aj kutimoj (D-ro G. BUSUTTIL)	11
Propramova Ekviviĝo (D-ro A. MELIN).....	14
Letero de l'Belga Episkoparo (P-o V. O.)	15
Paĝo de l'Direktoro.....	17
La lasta Abencerago (ELEDA KAJ VINKO).....	18
EN ESPERANTUJO : Revuo de la Revuoj' Esperantistaj — Lingvaj de- mandoj. — Gazetoj pri la Kongreso II-a.— Novaj gazetoj.— Avizoj. — Ŝakoj.	23

BENO DE PIO X-a

Al Espero Katolika kaj al ĝiaj redaktoroj.

En la monato junio lasta, mi recevis de S-o De Beaufront letereton, en kiu li diris al mi « Sendu rapide plenan kolekton de *Espero Katolika* al S-o Prof. Luigi Giambene, en Romo. Li prezentos ĝin al Lia Papa Moŝto kun mia Preĝareto. » Mi tuj obeis ĝoje, kaj la 2-an de junio, Prelato Luigi Giambene, Sekretario de l'Grupo Esperantista Roma « *Imperiosa Civitas* », estis private ricevita de Pio X-a. Jen la letero, kiun li skribis al mi la saman tagon : « La Sankta Patro min tre afable ricevis hodiaŭ matene. Li akceptis vian laboraĵon. Li legis laŭte (sed, kompreneble, malkorekte) la poemon de P-o Dombrovski, kiu estas en la unua numero, dirante ĉe ĉiu verso : Mi komprenas ! Mi prezentis esperante skribitan peton de Beno por vi kaj la redaktoroj de E. K. Ankaŭ ĝin Li legis laŭte, kaj poste diris : *Mi ne skribas nun ; sed mi sendos al vi skribaĵon pri tio*. Sendube tio estos gravega dokumento. Sed estas necese, ke ni ankoraŭ silentu pri mia vizito al la Papo... Tuj kiam mi havos novaĵojn, mi skribos ree al vi. Nun ni silentu, preĝu kaj esperu ! » (1)

Mi atendadis...

La 23-an de aŭgusto, en la malferma tago de la Kongreso Geneva, mi recevis kopion de la Letero sendita al P-o Luigi Giambene. Jen tiu Letero Esperante kaj Itale :

1. La bela poezio de P-o Dombrovski, presita sur la unua paĝo de nia 1-a numero havis la titolon *Al Lia Plej Sankta moŝto, Papo Pio X-a*, ka estis verkita okaze de l'Elektiĝo de l'Sankta Patro, la saman jaron.

El la Vatikano, la 27-an de junio, 1906.

Via tre respektinda Monsinjora Moŝto.

Mi ricevis la honoran komision sciigi al vi, ke la Sankta Patro favoranime kaj kun speciala plaĉo bonvolis akcepti la aperintajn numerojn de l'Revuo *Espero Katolika*, kiun vi humile prezentis al Li je la nomo de l'Pastro Emilo Peltier. Bonvolu Via tre respektinda Monsinjora Moŝto konigi al la nomita Pastro la Papan plaĉon kaj komuniki la Apostolan Benon, kiun Lia Sankta Moŝto donis al li kaj al la redaktoroj de l'Revuo.

Plenuminte la ricevitajn ordonojn, kun la sentoj de grandega estimo mi diras min,

De Via Respektinda Moŝto

Al Lia tre Respektinda Moŝto

Monsinjoro Luigi Giambene

Romo.

Tre sindonema Servanto.

Giovanni Bressan.

Originala Itala teksto :

Dal Vaticano, 27 Guigno, 1906.

Illmo e Rmo Monsignore,

Ho l'onorevole incarico di sgificarle, che il Santo Padre si è benignamente degnato accogliere con particolare gradimento i numeri pubblicati della Rivista *Espero Katolika*, che Ella Gli umiliava da parte del Sac. I. Emilio Peltier. Voglia la S. V. Illma e Rma compiacersi di partecipare al prefato Sacerdote il Sovrano gradimento e la Benedizione Apostolica, che Sua Santità ha impartito al medesimo ed ai redattori della Rivista.

Eseguiti gli ordini ricevuti, passo con sensi di profondo ossequio a professarmi,

Di V S. Illma e Rma

All' Illmo e Rmo

Mons. Luigi Giambene

Roma.

Devotissimo Servo

Giovanni Bressan.

La granda novaĵo rapide dissemiĝis inter la Kongresanoj, kaj mi ricevis multe da afablaj gratuloj, pro kiuj mi tie ĉi esprimas miajn dankojn. Franca traduko de l'Letero estis sendata al ĉiuj ĵurnaloj Genevaj, kaj ĉiuj ĝin publikigis.

Dum la sekvantaj tagoj, multaj esperantistoj esprimis la deziron, ke la Letero Papa estu legata dum ĝenerala kunsido de l'Kongreso, tial ke ĝi alportas al Esperanto grandan kaj ŝatindan helpon. Laŭ tiu deziro, la Prezidanto de l'Kongreso, Pastro Schneeberger, protestanto, komunikis la Leteron al la Kongresanoj, la vendredon, en la kunsido matena. « Niaj amikoj, la katolikoj, diris la Prezidanto, ricevis de l'Papo altan aprobon kiun mi komunikas al la Kongreso ». La legado de la Letero estis salutata per unuanimaj kaj longaj aplaŭdoj de l'Kongresanoj. S-o Carlo Bourlet, kvankam liberpensulo, deklariis, ke tiu ~~fakto~~ estas tre grava por la progresado de Esperanto kaj ke li ĝin tre ~~plezure~~ aplaŭdas. Li esprimis la deziron, ke la anoj de aliaj religioj aŭ filozofioj same klopodu por ricevi similan aprobon de la estroj, por ~~montri~~ ke Esperanto estas vere neŭtrala lingvo, kiu povas kaj ~~devas~~ utili al ĉiuj partioj kaj ideoj. Tiu deklaro estis ankaŭ aplaŭdata.

* * *

Mi vere ne scias per kiuj vortoj esprimi miajn respektplenajn dankojn kaj tiuj de ĉiuj Esperantistoj katolikaj, al Lia Sankta Moŝto pro la granda favoro farita al *Espero Katolika*. Mi, ne eĉ unu momenton, konsidiris la Benon Apostolikan kiel kuraĝigo al mi *persone* donita, sed kiel supernatura helpo, kiel alta aprobo de la celo de *Espero Katolika*: utiligi Esperanto'n por la dissemado de la Vero Katolika kaj por la frata unuiĝo de ĉiuj homoj en « unu ŝafaro ».

Mi baldaŭ reparolos pri nia « sankta celo » kaj donos detalojn, kiuj espereble interesos la tutan Esperantistaron. Nune, mi sentas min pli forta por la granda laboro. Mi intime ankaŭ sentas, ke mi povas, ke mi devas iri antaŭen. Kaj mi iros, sentime, senlace, ĝis morto ! Iru do niaj plej filaj kaj plej dankecaj sentoj al nia Sankta Patro : Vivu Pio X-a !

La forta emocio, kiu premis mian koron post la tondraj aplaŭ-

doj de l'Kongresanaro, en Genevo, malhelpis, ke mi leviĝu kaj esprimu miajn dankojn al la Kongreso pro la frata partopreno al la ĝojo de l'Katolikaj Esperantistoj, kaj pro la alta estimego montrita pri la Papa « gesto ». Mi hodiaŭ petas senkulpigon pro mia senvola manko kaj tutkore pagas mian dankan ŝuldon.

Mia devo estas ankaŭ ne forgesi tiujn kiuj klopodis por ricevi la Papan aprobon : S-o de Beaufront kaj Prelato Luigi Giambene, la distinginda kaj agema Sekretario de l'Grupo Esperantista Roma. Al li precipe estas ŝuldita la sukceso, kiel oni vidis per la supre citita letero. La katolikaj Esperantistoj tion neniam forgesos, kaj la nomo de Monsinjoro Luigi Giambene estos unu el la plej gloraj en la historio de nia agado Esperantista.

EM. PELTIER.

LA KUNVENO DE LA KATOLIKOJ EN ĜENEVO.

La vendredon vespere, je 5 h. 30, la katolikaj Esperantistoj kunvenis en ĉambro de l'*Sekretariejo*, sub la prezido de l'Direktoro de E. K. Unue P-o Peltier liveris pri la Papa Beno la klarigojn, kiujn oni vidis supre, kaj legis la tekston de la Letero adresita al Prelato L. Giambene. Li proponis ke la kunveno sendu dankecan telegramon al la Sankta Patro. Ĉiuj aplaudis tiun proponon kaj post interkonsento oni redaktis jenan telegramon

La katolikaj Esperantistoj, kunsidantaj en aparta kunveno, dum la II-a kongreso de Esperanto, en Genevo, sendas al la Sankta Patro la esprimon de sia respektoplena dankeco pro la Apostola Beno sendita al Espero Katolika.

P-o Peltier proponis ankaŭ, ke la kunveno sendu telegramon al la ĉefepiskopo de Tours, tial, ke de l'komenco, en jaro 1903, Lia Moŝto, Mgr Renou, aprobis per letero la agadon de P-o Peltier. Oni do decidis sendi al la ĉefepiskopo de Tours tiun ĉi telegramon.

La katolikaj Esperantistoj, kunvenintaj dum la Kongreso de Esperanto, en Genevo, rivevinte la Apostolan Benon, sendas la

esprimon de sia dankeco al Lia Moŝto Mgr Renou, kiu la unua donis aprobon al Espero Katolika.

Poste la Prezidanto donis diversajn informojn pri la Meso por la Esperantistoj, okazonta la dimanĉon 2-an de septembro. Li rakontis sian viziton al la Ĝenerala Vikario, en Ĝenevo, kaj ĝoje anoncis, ke li eĉ ne bezonis peti permeson por prediki en Esperanto : la Ĝenerala Vikario mem tion proponis.

Ĉar la kunvenoj specialaj estis tre multaj, en tiu vendredo, la Prezidanto ne volis longe paroladi. Li nur liveris kelkajn sciigojn pri la revuo E. K. Li plezure konigis, ke la revuo, — dank'al ĝia pli granda amplekso, — povas nun vivi sen defcito, *se la abonintoj nunaj restos fidelaj*. Oni bone scias, ke, fine de jaro, multaj forlasas revuon, pro diversaj kaŭzoj. *La granda devo de la katolikaj Esperantistoj estas do fervore propagandi*, ĉar la revuo bezonas ĉiam progresadi *por plenumi sian rolon en la mondo, por faciligi la eldonon de gravaj verkoj katolikaj en Esperanto, kaj por ebligi la Direktoron ricevi la helpon de pagota Sekretario* (tial ke, timeble, li baldaŭ ne estos plukapabla fari la tutan laboron).

P-o Guinard, la fervora Vic-Prezidanto de la Hispana Societo p. E., parolas pri siaj penadoj por varbi abonantojn al E. K. en Hispanujo. Li konfesas, ke la tasko estas tre malfacila en sia lando. Tamen li esprimis la esperon, ke ĝi fariĝos pli facila kaj pli fruktodona post la Beno de l'Papoo.

P-o Peltier konsilis precipe du rimedojn de propagando : artikoloj en naciaj ĵurnaloj aŭ revuoj katolikaj, kaj la varbo de *eminentuloj*, de estroj katolikaj, en la diversaj fakoj de l'sciencoj. Kiam oni varbis eminentulon influan, oni kvazaŭ varbis grandan nombron de personoj, kiuj venos al Esperanto pro la alta aŭtoritato de tiu eminentulo.

Tiuj utilaj konsiloj, espereble, ne restos vanaj, kaj ni baldaŭ vidos plej gravajn kaj influajn katolikojn en la Esperanta paca armeo !

E. L.

EN LA PREGĜEJO S. FRANÇOIS.

La dimanĉon 2-an de septembro, je la 8h. 45, katolikaj Esperantistoj solenigis meson en la bela nova preĝejo *S. François*, kun la tre afable donita permeso de l'parohestro kaj aprobo de l'Ĝenerala Vikario. Pastro Guinard, la simpatia Vic-Prezidanto de l'Hispana Societo p. p. E., faris la meson. La horo estis iom frua, kaj multaj pensis ke, laŭkutime, oni ne komencus la Diservon je la preciza horo kaj ili alvenis iom post la komenco. Sed la tempo estis mezurita pro aliaj ordinaraĵoj Diservoj, kaj je la precizega horo, la orgeno sonoradis por la komenco de l'meso.

S-ino Guivy, la sindonema kantistino de niaj kongresoj, kantis *Patro Nia*, kun delikata sento kaj *stilo* perfekta, laŭ la esprimo de Ĝeneva ĵurnalo.

Post la legado de l'Evangelio, P-o Peltier, la unuan fojon en la mondo, predikas en Esperanto. Emocio komprenebla vidiĝas sur lia vizaĝo, kiam li supreniras al la predikejo. Jen la teksto de lia predikado : (1).

Karaj gefratoj.

Por la unua fojo kun la oficiala permeso de la loka aŭtoritato religia kaj la alta aprobo de l'Sankta Patro, l'Evangelio estas anoncata per la lingvo Esperanto. En tiu ĉi horo mi sentas en mia koro fortan emocion kaj ĝojon, ĉar tiu tago estos por ni ĉiuj dato sankta kaj memorinda.

En katolikaj nacioj, kiam oni devas sendi novan ŝipon sur la vastan oceanon, oni kutimas alvoki la benon de Dio sur la nova ŝipo, kiu portos sur la ondoj kaj tra l'ventoj tiom da vivoj homaj: la pastra beno estas la bapto de l'ŝipo.

Antaŭ ol uzi novan fervojon, oni same petas pastron, por ke li benu la novan fervojon kaj la unuan vagonaron, tial ke ankaŭ multegaj vivoj homaj estos fidataj al tiu nova vojaĝilo: tio estas la bapto de l'fervojo.

Hodiaŭ estas kvazaŭ la bapto de Esperanto. Al ĝi ja estos

(1). Oni ne garantias, ke la teksto estas *tute lauvorta*, tial ke ĝi estas skribita nur *post* la prediko.

fidataj ne vivoj de korpoj, sed vivoj de animoj; per gi la ideoj rapide disvastiĝos en la mondon kaj povos aŭ viviĝi aŭ mortigi la animojn. L'Apostola Beno estas por Esperanto kiel bapto sankta, kaj ni, katolikoj, uzos l'internacian lingvon nur por sanktaj celoj kaj por la morala bono de l'homaro.

Nia unua devo estas do sendi respektoplenan dankon al Lia Sankta Moŝto pro la Beno per kiu li kuraĝigis niajn penadojn.

Karaj gefratoj, mi ne intencas fari longan paroladon. Mi volas nur tiri el la nunaj cirkonstancoj, en kiuj ni vivas, dum tiu ĉi Kongreso, kelkajn lecionojn kaj precipe respondon al grava riproĉo ofte farita al nia religio: « la katolikismo, — oni diras, — nun tro malnoviĝis kaj ne povos plu kontentigi la plej intimajn emojn nek plenumi la idealon de l'mondo moderna ».

Ni unue ekzameni kia estas tiu idealo moderna, kiaj estas la intimaj emoj de l'nuna homidaro.

Per atenta pripenso, oni facile konvinkiĝas, ke la nuna idealo de l'homidaro estas farita el tri grandaj emoj: oni deziras egalecon de ĉiuj, laŭeble; oni batalas por libereco; kaj precipe oni celas universalan fratecon. Jen por homo senpartia la resumo de l'idealo moderna. Ĉu katolikismo kontraŭbatalas tiujn gravajn kaj respektindajn emojn? Ne. Ĝi, male, de preskaŭ du mil jaroj, dissemas tiujn sanktajn ideojn en la mondon: kaj tion al vi mi facile elmontros.

Kiam Jesu-Kristo venis sur teron, li ne favoris ian klason da homoj. Li naskiĝis inter la malriĉuloj. Li estis laboristo. Kiam li proklamis novan religion, li donis al ĉiuj, riĉuloj aŭ malriĉuloj, la samajn ordonojn kaj al ĉiuj trudis la samajn savajn kondiĉojn. La kristana instruado ne konas la diversecon de personoj. Kiam Jesu-Kristo, trapasis la vilaĝojn kaj urbojn de Judeo, li ĉiam prefere sin klinis al la humiluloj, al la malfortuloj por ilin konsoli, sanigi kaj beni. Se, iafoje l'Evangelio raportas kelkajn severajn parolojn de Jesuo, tiuj ĉi estis adresitaj al malbonaj riĉuloj. Ĉu tia konduto de Kristo, ĉu la tuta dogmaro de l'katolikismo ne instruas saĝan kaj justan egalecon?

Kiel egaleco, tiel libereco estas frukto de l'Evangelio. — La katolikaj dogmoj, vi kontraŭdiros, limigas la homan liberecon; kaj vi obeas aŭtoritaton absolutan kaj ne erareblan. Kie do estas

via libereco ? — Ke la dogmoj limigas la liberecon, tion mi konfesas. Sed ĉu vi ne klare vidas, ke tia limigo estas absolute necesa por la bono morala de l'homidaro. Libereco senlima estus dangerego.

Tie mi liveros al vi argumenton tiritan el la historio mem de Esperanto. Por la sukceso de l'afero estis tute necese, ke la Esperantistoj ne havu senliman liberecon pri la lingvo. Oni rapide konstatis, ke tia libereco kaŭzus la ruinigon de l'genia elpensajo de D-ro Zamenhof. Iom post iom oni alvenis al la limigo de la libereco per principoj aŭ leĝoj *neŝanĝeblaj* kaj en la unua Kongreso oni solene starigis kaj proklamis *Fundamenton netuŝeblan* de la lingvo. Oni rekonis, ke l'aŭtoritato de D-ro Zamenhof estis nediskutebla pri la trudo de tiu Fundamento. Kaj tio estis ĝusta, saĝa, eĉ necesa. — Sed kio estas leĝo netuŝebla, se ne dogmo ? Kio estas aŭtoritato nediskutebla, se ne aŭtoritato estimata kiel senerara ?

Kio okazis en la historio de Esperanto same okazas en ĉiu homa entrepreno. Oni do ne devas miri, ke Societego kiel Eklezio katolika bezonis dogmojn kaj superan aŭtoritaton, kaj oni ne povas el tio konkludi, ke katolikismo kontraŭdiras liberecon. Male ĝi protektas liberecon ; ĝi alportis al la mondo Veron, kiu liberigas, laŭ la parolo de Jesu-Kristo : *La Vero liberigos vin*.

Restas nur la frateco. Vi sentas mem, ke pri tiu punkto facila estas mia tasko. La mondo moderna aperas al mi kiel junulo, kiu portas en sia sango la bonajn kaj malbonajn ecojn de siaj prapatroj. Dum kelkaj generacioj, la bonaj ecoj malaperis en la raso ; sed poste, pro la leĝoj de l'atavismo, ili reviviĝis, kaj en la junulo retroviĝas la nobla karaktero de siaj prapatroj.

La homaro similas tiun junulon. Dum kelkaj jarcentoj kvaŝaŭ malaperis la bela idealo de frateco, kiun l'Evangelio inokulis en la sangon de l'popoloj.

Per historio ni scias, ke en la komenco de l'kristanisma raso, la ideo de frateco vivigis la korojn, plenigis l'animojn. Tiu ideo enpenetris la popolojn per la prediko kaj praktikado de l'kristana kredo. Historio ankaŭ diras al ni, ke venis epokoj, kiam la

homoj revisnur bataladojn kaj militojn. Tiame la emo al frateco estis kiel ĝermo kaŝita, dormanta en la sango de l'homa raso. Nun, post ŝajna morto, la ĝermo de frateco reviviĝas, fortege ekfloras. Kelkaj homoj de l'nuna generacio eble pensas, ke oni eltrovis tute novan idealon. Tio estas eraro. Ĉar en la homidaro kiel en junulo, la reviviĝo de l'frateca emo fariĝas pro misteraj leĝoj de atavismo. Frateco estas la tre malnova idealo de l'kristanismo, laŭ tiu parolo de Jesu-Kristo « Vi ĉiuj estas fratoj. »

Oni do ne povas diri, ke l'katolikismo kontraŭstaras fratecon. Oni ne povas diri ke nia religio malnoviĝis kaj ne respondas plu al la nevenkeblaj emoj de l'mondo moderna.

Ni do turnu nin al niaj fratoj nekatolikaj, al tiuj kiuj ne sufiĉe konas nian kredon, kaj diru ni al ili: Via idealo estas bela kaj celinda.

Se vi volos ĝin facile realigi, venu al Jesu-Kristo, kiu la unua alportis tiun idealon al la mondo, kiu ĝin realigis en sia persono kaj liveris al la homidaro la rimedojn necesajn por ĝin efektivigi. Per Kristo kaj en Kristo la homoj estas egalaj, liberaj, kaj fratoj. Ni do ne rigardu unuj la aliajn kiel malamikoj, sed ni frate kunlaboradu al la realigo de nia komuna idealo. Ni prenu kiel devizo la profundan parolon de S. Paŭlo: « Venki malbonon per bono », kaj mi aldonas: venki malamon per amo. Amen.

Post la prediko, S-ino Guivy kaj F-ino Perrin kantis la himnon de P-o Dombrovski, kies muziko estas verkita de S-ino Guivy (1).

El ĉiuj landoj kaj el ĉiuj gentoj
Ni kunvenintaj Vin adoras Di' !
Al vi sin turnas niaj piaj sentoj,
Kaj nia kanto sonas nur al vi !

Al l'ario serioza de tiu *solo* respondas la ĝoja ĥoro
Vi, nia Patro, ni ja viaj idoj,
Kaj reciproke fratoj al ni mem.
Venu do amo, estu for dividoj,
Venu frateco kaj pereu prem' !

1. La *Himno* estas aĉetebla ĉe la Direktoro de E. K. kaj ĉe *Preso Esp. Societo*, kiel la aliaj muzikaĵoj de S-ino Guivy: *En Songoj*; *La du Muloj*; *Birdoj forflugu*. k. t. p.

La belaj paroloj de tiu Himno, vera preĝo por l'alveno de frateco, vibrigas la korojn, ĉar ili esprimas la sentojn de ĉiuj.

Post la konsekrecio aŭdiĝas nova kanto al la Sankta Virgolino, *Senmakula*, laŭ Belga muziko, — esperantigita de S-o Wemaes, la sepdekjara, — ĉiam juna! — esperantisto el Loveno. (1) Fine niaj senlacaĵ kantistinoj arte kantis la lastan ĥoron de *Esther* eltirita el la tre ŝatinda traduko de D-ro Noel.

Je la fino de l'meso la Direktoro de E. K. atendas ĉe la pordo de l'preĝejo la Esperantistojn kaj premas la manojn de ĉiuj pro dankeco por la ĉeestado. En tiu momento ĉeestis en la preĝejo ĉirkaŭ 300 personoj, kies proksimume 200 estis Esperantistoj. Tiu ceremonio lasos en la koroj sanktan kaj agrablan memorajon, — ĝis revido en la proksima kongreso!

En E. K. novembra ni publikigos la predikon de P-o Rust, kiu paroladis dum la protestanta diservo, en Genevo.

GRAVA LETERO

Tre estimata S^{ro} Redaktoro!

S^{ro} C. Bourlet tre bone esprimis impreson de ĉiuj nekatolikaj geesperantistoj, kiam li gratulis vin kaj ĉiujn ĉeestantojn pro la meritita sukceso atingita de vi en la formo de la plej alta aprobo, kiun vi povus atendi kaj celi.

Observante jam delonge vian sindoneman penadon atingi la celon unufoje elektitan, mi admiradis ĉiam vian fidelecon al la signoj de « l'espero, l'obstino kaj la pacienco »...

Laboro meritas sukceson, sukceso elvokas laŭdon; la plej efika laŭdo estas subteno.

Vi, estimata Redaktoro, donis al ni, aliaj esperantistoj, imitindan kaj kuraĝigan ekzemplon, — ni do devas vin rekomenci per subteno de via sindona kaj kuraĝa celado antaŭen!

Estu ĉiuj viaj aliaj revoj kaj projektoj tiel same efektiviĝitaj, kiel la unua, kiu, kiel multsignifa surprizo mirigis nin agrable ĉe nia dua kongreso.

1. Ni donos la poezion en nia venonta n-o.

Ho, se ĉiuj estus tiom sincere kaj tiom serioze persekutantaj « la voj'elektitan », ni, — la aliaj, — sendube atingus la rezultatojn, rikompencindajn kaj rikompencigajn !

Efektive, kiu helpas sin mem, tiun la Dio helpas laŭ la proverbo.

Tial ni ĉiuj laboru kaj esperu !

Via dankema,

N. P. Evstifeieff.

P.-S. — Bedaŭrinde la ŝuldo, kiun vi kuraĝe faris por plifortigo de via entrepreno, ne malaperis en la tempo, kiam vi ricevis la pruvon de plena laŭceleco de via kuraĝa ago. Tial bonvolu akcepti de malnova fervora esperantisto laŭfortan helpon en malestiminda formo de l'mono aldonita.

La sama N. P. Evs.

Mürren, en Svisujo, II-a Kongreso 4 IX-03.

— Ni devas aldoni al tiu letero, ke ĝi estis akompanata de bankbileto da 100 kronoj. Ni ne povas sufiĉe danki S-on Evstifeieff, ne nur pro la mono donacita, sed ankaŭ pro la saĝlarĝeco kiu instigis lin, nekatolikan, helpi nian entreprenon, — kaj plie pro la tro admiremaj paroloj, kiujn li skribis pri nia agado. — En E. K. novembro ni presigos la nomojn de la monoferantoj, kaj espereble la malnova ŝuldo tute malaperos.

LA DIREKTORO.

UNU PAĜO PRI MALT'AJ KUTIMOJ.

EDZIĜO ĈE NIAJ PRAAVOJ

Kiel oni edziĝas ĉe ni ? Same kiel en ĉiu civilizita loko. — Nur civila edziĝo ! ! ! Br ! Ne parolu tiel tro laŭte, alie . . . mi ne pagus du frankojn por via vivo. Ĉe ni la religia edziĝo ludas ĉiam la unuan rolon.

Ĉe niaj praavoj la edziĝo estis grava afero, precipe ĉe la nobeluloj. Ofte la edziĝo estis antaŭe pridiskutata familie, tial ke ne estis malofta la okazo kiam la geedziĝontaj vidis unu la alian nur en la fianĉiĝa tago!

Kiom da nunaj patrinoj ne benus per siaj ambaŭ manoj tiujn

tempojn kiam fianĉina patrino ne estis devigata ĉeesti kaj observi la amindumadon de la gefianĉoj ĝis malfrua horo nokte!

Jes, edziĝo estis en la tiamaj tempoj grava kaj serioza afero. Kiam familio havis filinon maturan per edziniĝi, oni tiam metis sur videblan lonkon de l'teraso radŝpinilon. Tiun montrilon ni jam ne bezonas. Nia nuntempa radŝpinilo estas pli efektiva. Ĝi estas la INO mem! Ja! nia nuna junularo volas la ŝtofon, ĉar la tempoj de la specimenoj jam de longe finis. -- Niaj praavoj estis bonzorguloj; ili neniam fordonis sian idon al unua alveninto.

Radŝpinilo sur teraso havis duoblan signifon: doton kaj zorgeman edzon. La edziĝo ĝenerale okazis per la pero de ŝvatisto, aŭ pli bone ŝvatistino

Ĉio aranĝita, la fianĉino plu ne eliras sola el la domo, sed nur kun sia patrino, *je frua horo matene* por aliri preĝejon en ĉiu dimanĉo, aŭ en alia festatago. La fianĉo, sia vice, akceptinte la aranĝon, alsendas al sia fianĉino du fiŝojn buŝekunligitajn, unu el kiuj tenas per lipoj la fianĉiĝan ringon. Oni tion nomis "la kunligado" (malte *ir-rabta*) de la verbo (*rabatligi*).

Post kelke da tagoj la gepatroj renkontiĝas por pritraktadi la unuan renkontan tagon de la gefianĉoj.

La antaŭtagon de tiu renkonto, la ambaŭ patrinoj de la gefianĉoj kutimis eniri en apartan ĉambron kaj tie pisti (*malfermu viajn orelojn, vi karaj nuntempaj fraŭlinoj*) en pistujo iom da aniso, cinamo, kun salo kaj malta mielo. Eniradis poste la patrinoj en la ĉambron de la fianĉino, kaj ĉiu el ili metis en la buŝon de la edziniĝonta iom da tiu konfitaĵo por ke siaj paroloj al la fianĉo estu dolĉaj kaj prudentaj. Sed hodiaŭ!!!!

La morgaŭan tagon la invititoj alvenis al la fianĉina gepatra domo. La gefianĉoj renkontiĝas por la unua fojo kaj ricevas la donacojn alportitajn de la familiaj membroj. Okazis poste festeno.

La edziĝanoncoj okazis post mallonga tempo, sed la plej grava afero, la edziĝa kontrakto okazis la antaŭtagon de l'edziĝo.

Alvenas fine la edziĝa tago. Jen la geinvititoj, jen la Edzino blanke kaj riĉe vestita; la plej maljuna el siaj konatulinaj ŝin vestas per blanka vualo, oni venigas la baldakenon sub kiu la

gefianĉoj marŝas por aliri preĝejon, akompanataj de la invititaro, de muzikistoj, kaj de forta sonorado el la preĝeja sonorilejo.

Jen kiamaniere oni aliras al la preĝejo ;

Malfermas la procesion la violinistoj, la gitaritoj, kaj ceteraj muzikistoj, kiuj ĉiumomente ekhaltas por kanti ion pri la fianĉo, au pri la fianĉino. Tri viroj sekvas : unu portante pladegon plenan je bulkoj, meze de kiuj oni jam metis flagetojn ; — dua viro portas korbon enhavantan fianĉinan koltukon kupole aranĝitan, sur kiu oni fiksis ĉu figuraĵon de la Virgulino, ĉu tiun de la Infano Jesuo aŭ tiun de St-Josefo. F'unde de la korbo troviĝas nuksoj kaj konfitaĵoj, kiujn unu el la fianĉinaj parencoj disdonis al la preterirantoj dum la procesia irado al la preĝejo. Tria viro tenas parfumilon en kiu brulas diversaj aromoj, Tiu ĉi tria viro marŝadas post la gefianĉoj.

Alveninte al la preĝejo, la viroj elmetadas sur tableton la pladegon, la korbon, du botelojn da vino, kaj naztukon. Tiu ĉi elmetaĵo estas poste donacota al la parokestro.

Post la edziĝaj ceremonioj kaj meso oni returnis domen samorde.

Alveninte al la gepatra domo, unu el la invititoj surĵetis sur la geedzojn hordeon kaj monerojn, dezirante al la feliĉa paro, feliĉecon kaj riĉecon.

Jen tagmanĝa horo! Ĉiuj sidiĝas antaŭ tablo esceptinte la edzinon, kiu restas en aparta ĉambro ĝis kiam oni alportas deserton sur la tablon. Tiam oni enirigas la edzinon kaj ŝin oni sidigas maldekstren de la edzo, kiu enverŝinte vinon en glason kaj trinkinte duonon, prezentas la ceteran duonon al sia edzino, kiu ĝin trinkas meze de la toastoj de la invititoj.

Vespere oni dancas ĝis malfrua horo ; poste ĉiuj reiras domen, escepte la edzino, kiu ne akompanas sian edzon, sed kontraŭe restas en sia gepatra domo ok tagojn !!!

La gepatroj de la edzo la okan tagon post la edziĝo, invitas la edzinon de sia filo kaj siajn gepatrojn (ne forgesante la antaŭajn invititojn) al tagmanĝado. — La elirado de l'edzino el la gepatra domo estas nomata malte : *il harĵa* (la eliro.) La geedzoj, de tiu tago, vivas kune.

Originale verkis D-ro BUSUTTIL, el Malto.

PROPRAMOVA EKVIVIĜO

(Tio estas teorio laŭ kiu vivantaĵo povus naski sin mem el materio ne viva kaj tute senigita je ĝermoj teorio laŭ kiu la kemia energio povus senpere aliĝi en organizitan vivon).

Post la tre konata malsukceso de la « *Bathybius* » de Huxley, kaj post la tiel memorindaj kaj tiel pruvaj eksperimentoj de Pasteur, kiujn pravigis *Virchow* en Germanujo kaj *Tyndall* en Anglujo, oni kredis, ke la demando pri la propramova ekviviĝo estas vere solvita kaj definitive forlasita. La tutmonda sciencularo estis reveninta al la malnova *Lavoisier*'a formulo : « *Omne vivum ex vivo* », (ĉiu vivantaĵo el vivantaĵo), kiun oni rigardis kiel aksiomon.

Tamen antaŭ nelonge tiu demando reaperis. La ĉiutagaj ĵurnaloj sciigis siajn legantojn pri eksperimentoj de angla scienculo : *Butler Burke*. En sia laborejo, tiu-ĉi scienculo kredis vidi signojn de vivo okazantajn en senĝermigita gelateno influata de la radiumo. Tuj la ĉiutagaj gazetoj, kiuj kutimas ĉion trograndigi, precipe pri la sciencaĵoj, eldonis tiujn eksperimentojn kiel pruvojn de la ebleco de la propramova ekviviĝo. La famo pri tiu nova « pruvo » ne estos tiel granda kiel tiu, kiun okazigis la *Huxley*'a *Bathybius* ; sed kredeble ĝi jam enuigis la anglan scienculon, ĉar de ĉiuflanke alvenis protestoj kaj refutoj. Kaj oni estas devigata kredi : aŭ ke la gazetoj anoncis aĵojn, kiujn *Butler Burke* ne estis dirinta ; aŭ ke tiu-ĉi scienculo malprave uzis la vortojn « propramova ekviviĝo » pri siaj eksperimentoj.

En la franca ĵurnalo « *Les Archives de Biothérapie* », doktoro *Védie* (en *Pau*) skribas jenon « Ĉar la gelateno naskiĝas en la « korpo de la bestoj, ĝi estas materio se ne vivanta almenaŭ « revivigebla tiel kiel ĉio, kio estas vivinta, kaj ne estas putri- « ĝinta. Ĝi estas kvazaŭ enletargiita pro sia eltiro el sia natura « vivejo. Do, la radiumo ĝin ne vivigas, sed nur vekas, kaj al « ĝi redonas la ecojn, kiujn ĝi havis en la primitiva formo ĝin « naskinta. Cetere, ankaŭ nia stomako farus tiel saman mirak- « lon kiel la radiumo ; ĉar la viandmanĝantoj povas digesti la « gelatenon, kaj redoni al ĝi la agemon forigitan de ĝia eltiro. « Por ke *Burke* estu prava, estus neĉese fari unue la kemian

« sintezon de la gelateno, uzante nur mineralan materion, kaj « poste submeti al la radiumo tiun artefaritan gelatenon ».

Cetere, Burke mem klarigis poste, ke li nomas « *propramova ekviviĝo* » ne la naskiĝon de la vivo el tio, kio neniam estis havinta vivon, sed la aperon de la vivo en tio, kion oni ĝis nun kredis neviva. Tio ŝajnas nova! kaj se *Burke* pravas, ke tio estas ebla, li estus ja tre laŭdinda, ĉar per tio li plilargigus la sciencan horizonton. Tamen eĉ tio ne estus la propramova ekviviĝo, eĉ tio ne malpravigus la formulon : « *Omne vivum ex vivo* ».

Sed ĉu tio estas vera? Ĉu Burke ne eraris?

Jen pri tio alia granda voĉo aŭdiĝis ankaŭ! Nia samideano William Ramsay, alia angla scienculo (kies, opinio pri la radiumaj ecoj estas ja neforlasinda!) diras, ke la Burke'aj eksperimentoj povas ricevi alian klarigon. Li kredas, ke per influo de la radiumo ambaŭ gasoj, el kiuj konsistas la akvo, estas disigitaj. Tiu gasigo kaŭzas mikroskopajn globetojn, envolvatajn de albumeno firmigita, kiuj similas organikajn ĉelojn. Sed kiel do oni povis kredi ke tiuj ĉeloj estas vivantaj? Laŭ la opinio de S^{ro} W. Ramsay la gasigo, daŭrante, pliigas la internan premon de la ĉeloj, krevigas ilian albumenan ŝelon, kaj naskas aliajn malgrandetajn globetojn. Tiun fenomenon, esence fizikan, Burke rigardis kiel multobligon de organika ĉelo kaj sekve kiel signon de vivo. Laŭ S^{ro} Ramsay tie kŭsas lia eraro.

Aŭgusto MELIN, Doktoro,
en Andenne (Belgujo).

LETERO ADRESITA DE L'BELGA EPISKOPARO

AL LA FRANCA

Al Lia Kardinala Moŝto Mgro Richard, Ĉefepiskopo de Parizo, kaj al Iliaj Althonorindaj Moŝtoj l'Episkopoj de l'Eklezio franca.

Karaj kaj Althonorindaj Kunfratoj.

Vi estas maltrankvilegaj en l'antaŭtago de doloraj elprovoj.

Kun admiro kaj ĝoja fiereco ni sciigis la deklaron faritan de Lia Eminenta Moŝto Kardinala Lecot en la nomo de

l'kuniĝitaj Episkopoj francaj » En Francujo l'Episkoparo estas unuanima en la demandoj koncernaj la patruj-amon kaj la kredon kaj, kiam la volo de l'Sankta Patro estos konata de ĉiuj, ĉiam ĝi estos la lasta parolo en niaj decidoj. » Jen tiun decidon vi nun konas.

Karaj kaj kuraĝplenaj kunfratoj, via patruj-amo kaj via kredo vin apogos, kaj vi estas kunsentaj kun la komuna Patro de l'katolikaro, dirante « Ni ne povas klini la frunton kontraŭ la malĝusto; ni devas preferi obei Dion ol la homojn. La fideluloj vin sekvos sendevige, sed firmstare. »

La ankoraŭ freŝa memoro de l'venkintaj bataloj de niaj fratoj Germanaj vin firmigos en la konvinkiĝo ke la persekutantoj pasas, dum eterna estas la parolo de Dio.

Ni, al kiuj la Providenco bonvole donacas la pacon kaj la liberecon, ni volus kiel S. Paŭlo al vi partoprenigi la konsolon kiun ni ĝuadas mem : « *Consolamur pro vestra consolatione.* » Viaj elprovadoj estis jam longdaŭraj kaj dolorplenaj. Ŝajnas al ni, ke ni aŭdas vin dirantajn kun S. Paŭlo « Ni estis treege dolorigitaj kaj pli ol niaj fortoj povas elporti, tiel ke ni demandis al ni ĉu ni povos konservi la vivon; sed ia voĉo interna al ni diris ke ni devas konfidi ne en ni mem sed en Dio, kiu revivigas la mortintojn. Tiomfoje Li nin savis de l'danĝeroj; nun ankoraŭ Li nin liberigos, tion ni fortike esperas. Por trafi tiun celon, vi nin helpos per viaj preĝoj, ju pli multaj kunhelpos al nia saviĝo, des pli multaj estos la dankpreĝoj, kiuj supreniros al Dio en la tago de nia triumfo, » (I. Kor, I, 6).

Jes, niaj karaj kunfratoj, ni preĝados por vi; ni instigos niajn fidelulojn por ke ili preĝadu por vi.

Baldaŭ, tion ni esperu, ni reiros al vi por beni Dion pro tio, ke per l'elprovado Li estos fortiginta la vivon katolikan en via amata patrujo.

La kristanaj gentoj, vidante vian kuraĝecon, tiam alestos por atesti, ke via konscienco estis fidela al la devo, « ke vi iradis sur la rektan vojon kaj en la lumon de Dio; ne laŭ la instigoj de l'karna saĝeco, sed konforme al la inspiroj de l'favoro de l'Sinjoro. » (Sam. V, 13.)

Ni invitas ĉiujn Belgajn pastrojn, ke ili diru la Meson, kaj

ŠVIESOS LAIŠKELIS

SAVAITINIS POLITIKOS LAIKRAŠTIS.

„ŠVIESOS LAIŠKELIO“ kaina su prisiuntimu Vilniuje ir kitur: metams—1 r., pusmečiui—50 k., 3 mėnesiams—25 k. Užsirašusiems „Šviesa“—„Šviesos Laiškelis“ siunčiamas velti (dėkai).

Laiškai ir pinigai laikraščio apmokėjimui siūsti reikia pagal šio adreso: Vilnius, Odinė (Kožėvenaja) gatvė, № 11 „ŠVIESOS“ ir „ŠVIESOS LAIŠKELIO“ Redakcija ir administracija.

Pirmasai boikotas Lietuvoje.

Visoje Lietuvoje yra žinomas Vilniaus knyginiuko Juozapo Zavadzkiio vardas. Prieš užginant mums Muravjovu spaudą J. Zavadzkiio lėšomis ir spaustuvėje buvo atspaudintos kai-kurios lietuvių kalboje knygėlės, tarp jų ir garsus „Šaltinis“, kurs tukstančiais paplyto po visą Lietuvą ir iki spaudos leidimo buvo vienintelė maldų kniga. Mat spaudą uždraudus, Vysk. Valančius, tasai neužmirštinas Lietuvos veikėjas, buvo padaręs sutartį su J. Zavadzkiu, kad jojo išleistasias knygas galima būtų spaudinti su jo firma Prusuose, kad policija nebegalėtų taip prie jų kibti. Taip ir buvo daroma. Prusų spaustuvininkai Mauderode ir Senke spauzdino visas kuone knygas su ta firma. Tos knygos tukstančiais paplytusios po Lietuvą ir užlaikė J. Zavadzkiio vardą lietuvių atmintyje, kas ir žymiai padėjo, daleidus spaudą, pradėti J. Zavadzkiio sunui p. Feliksui Z., kurs tėvo vardu apsidengia, varyti puikų gešeftą lietuvių knigomis, pradėjo jas spaudinti ir pardavinėti, žodžiu, krauti sau nemažus pinigus iš lietuvių noro švies-

tis. Dabar tam ponui **Vilniaus lietuvių apskelbtas liko boikotas**. Kolei pasakysiu, dėlko?—turiu paaiškinti truputį ką reiškia tas žodis boikotas. Taigi — apskelbimas kokiam nors pirkliui boikoto reiškia visišką liovimasi pas jį pirkti bei jam ką nors parduoti. Teip ir Zavadzkiui apskelbtas boikotas reiškia, kad prisidėjusieji prie to boikoto **neprivalo pas jį nieko nė pirkti, nė jam parduoti** (duokime—rankraščių), teipat nepirkti, nors ir kituose knygynuose, bet jojo išleistųjų ir išleidžiamųjų knygų, teipat neduoti jokių darbų jojo spaustuvei, žodžiu—pertrauti su juo visus santykius.

Už ką-gi Zavadzkiui apskelbtas tasai boikotas? O taigi už tai, kad pasirodė, jog F. Zav., nors krauna sau tukstančius iš lietuvių pinigų, eina iš vien pirmutinėse mūsų nuožmiųjų nevydonų lenkomanų eilėse, kad **niekina mūsų tautą**, kad išjuokia mūsų šventuosius jausmus, kad žiuri tik to, kaip surinkti daugiau sau pelno iš mūsų vargų, kad yra patsai **nedėkingiausias** žmogus. Apie tas priežastis rasi plačiau knygėlėje vardu „Pirmasis boikotas Lietuvoje“

Dabar klausimas, ar galime boikototi p. Zavadzkį, žiūrint int boikotą iš praktiškos pusės, žodžių, ar apsimoka mums boikoti jį, ar galėsime be jo, duokim, knygyno ar spaustuovės apseiti? Atsakysiu, kad teip. Galėsime be jo visai gerai apseiti. Su lietuvių knygynais dabar nebėvargas. Vienam Vilniuje yra tris lietuvių knygynai. Petro Vileišio „Vilniaus Žinių“ knygynas, M. Piaseckaitės Šlapelienės ir naujai atsidenęs knygynas „Lietuva“; kuriuose galima gauti visų lietuviškų knygų, dar-gi pigiausiai, kaip pas Zavadzkį. Kituose miestuose ir yra nemaž lietuvių knygynų. Su spaustuovėmis ir nevargas. Vilniuje yra didelė Vileišio spaustuovė ir neseniai

PIRMASIS BOIKOTAS LIETUVOJE.

*Lietuva kelkis iš miego!
Gana jau šelpti atėjūnus!*

O nedėkingi!

Geležims apkalti
Kalėjime rūsom,
Kol spaudą išgavę,
Lengviaus atsidūsom.

Kiti jau pražuvo
Gudijos šiauriuose;
Per sunku jiems buvo—
Tai guli kapuose.

Tretiems nerūpėjo
Visai nelaimingi;
Jie priešus mylėjo,
O nedėkingi!...

«Lenkai Lietuvoje» visokiais būdais stengiasi mus, lietuvius, atgrasinti nuo šventojo mūsų darbo kelti savo tautą iš perilgo snaudulio. Tam netikusiam išgamų darbui geri visoki įrankiai. Jie dergia mūsų vadovus, išstatydami juos paskutiniaisiais žmonėmis; jie kelia vaidus parapijose, norėdami išvartyti lietuvių kalbą iš šventos bažnyčios; jie veda vaidus ligi kruvinų muštynių: muštynės Beržininke, Vištytyje, Vevijoje ir daugelyje kitų vietų, kaip antai Suvalkų Kalvarijoje, kur lenkomanai pasikvietę į pagelbą dargi karumėnę ir su tos narsumu užpuolė ant

malda apsiginklavusių, bažnyčioje klūpojančių, lietuvių ir plakė kardais mūsų nekaltus brolius ir seseris, nepasigailėdami senų mūsų motinų!

Męs daug kart nusiskundžiame ant maskolių biurokratijos darbų; bet ką tai tos biurokratijos darbai prieš demoralizatorių ir galvažudžių, lenkų siautimą!

Štai vadinamoji išgarbintoji lenkų kultura, už kurią mes, kaip nekurie mano, turime būti lenkams dėkingi.

Kad jie su savo kultura būtų kur prasmegę!

Dėl tos jų kultūros šiandien tikri broliai iš vieno kraujo kilę, vienos ir tos pačios Tėvynės Lietuvos krūti čiulpdami, žudosi kits kitą, kaip laukiniai žvėris.

Tai ne kultura, tai bekulturė, tai sugyvulėjimas!

Didžią kovą dar mes turėsime išlaikyti su tariamąja lenkų kultura Lietuvoje. Kokį tik mes dorą darbą pradėdame visur stoja mums skersai kelio ta pagirtoji lenkų kultura. Štai skaitome «V. Ž.», kad lenkomanai Kaune norėjo sugriauti lietuvišką mokyklą...

Ir Vilniuje, senamjame mūsų sostapilyje, toji lenkų kultura vis aiškiau ir aiškiau pradeda ragus rodyti.

Kas nepamena muštynių, pakeltų prieš lietuvius, per atstovų rinkimus Vilniaus mieste pereitą pavasari? Tie kulturingieji žmonės, kaip tai daug kart ir kelintą lietuvių tenka girdėti juos vadinant, užpuolė ant lietuvių su lazdomis ir akmenimis, daugelį sumušė, sukruvino, o kitus myriop primušė. Būtų daugelį mūsųškių užmušę, jei nebūtų atsiradę pagalbos.

Lenkai muša mus mūsų sostapilyje! Jau gana!

O štai vėl naujas žiedelis pasielgimo lenkų su mumis mūsų sostapilyje.

Skaitytojai dar turbūt nebus pamiršę, jog Vilniaus vyskupas Ropas, vyriausiasis lenkomanų vadas, pavasaryje dėlei rinkimų atstovų Vilniuje, atstatė nuo šv. Jono Bažnyčios garsų lietuvi, padėjusių nemažus nuopelnus ant Lietuvos atgaivinimo aukuro, kunigą Juozapą Ambraziejų ir įsakė, kad tas mūsų patrijotas išsikraustytų ir iš bažnyčios namų. Sunki tai ir neteisinga skriauda katalikiškam kunigui nuo katalikiško, bet lenkomaniško vyskupo. Dėlto mes visi, kurie tiktai išgirdome garsą apie tokį bjaurų vyskupo pasielgimą, protestavome per «Vilniaus Žinias» prieš neteisingą mūsų brolio kunigo Juozapo Ambraziejaus nuskriaudimą ir išreiškiame viešai savo pasipiktinimą dangun šaukiančiu vyskupo neteisingumu.

Bet Ropas neatkreipė į tai nė mažiausios atidžios ir nepagražino lietuviui kunigui neteisiai išplėštos vietos. Dabar kun. Ambroziejus, baudžiamas vyskupo už lietuviystę, ne tik kad negauna jokio išlaikymo, bet tur išsinešinti ir iš bažnyčios namų. Taigi ir pradėjo sau gyvenimo jieškoti mieste. Bet ir čion jau lenkomanai jo tykoje su savo žabangais.

Mes seniai žinojome, kad nekurių lietuviškų knygų spausdintojas ir didžiųjų pelnų pelnytojas Feliksas Zavadzki*), kurio tėvai sukrovė tūkstančius iš lietuvių prakaito, ir kurs tikis dar daugiau tūkstančių sukrauti, kad tas žmogus bičiuliuojasi su lenkomanais, Lietuvos žudytojais, bet mums niekad nesirodė, kad tas žmogus gali būti toks baisus lietuvių priešas, toks atskalus mūsų brolių persekiotojas, kaip Vyskupas Ropas ir K-o.

*) Firma pasiliko «Juozapas Zavadzki» norint dabarnykščio gaspadoriaus vardas Feliksas.

Pasirode vienok, kad Feliksas Zavadzkis stovi vienoje eilėje su tais ponais. Vyskupas Ropas ne-teisiausiu būdu išmeta mūsų tautietį kunigą Juozapą Ambraziejų iš bažnyčios namų, Zavadzkis nepriima kunigą į savo namus gyventi nė už pinigus. Zavadzkis parsamdo savo namuose gyvenimus lenkams, žydams, čigonams, o lietuvišką veikėją beveik meste lauk išmeta.. Štai kaip atsitiko: Kunigas Ambraziejus, nežinant pačiam Zavadzkiui, buvo neseniai nusamdęs gyvenimą to pono namuose. Rankpinigius priėmė nuo kunigo namų užveizėtojas ir užrašė gyvenimą kun. Juozapui. Bet štai ateina pas užveizdą peržiūrėti samdymo knygu pats Zavadzkis ir randa, kad užrašytas, kaip gyvenimo samdytojas, kun. Ambraziejus. Pamatęs tai, Zavadzkis tuojuo liepė užveizdai nusiųsti kunigui per sargą rankpinigius atgal ir pameluoti, kad tai gyvenimas nesąs samdomas, nes senasis gyventojas pasiliekaš jame toliau gyventi.

Bet greitai atsidengė Zavadztkio klasta. Kunigas ūmai permano Zavadztkio sumanymą ir tuo siunčia trečią ypata patikrintų, ar tai teisybė, kad to gyvenimo jau neparsamdo niekam. Štai užveizdas tuojuo tą patį gyvenimą parsamdo tai trečiai ypatai, priima iš jos 10 rb. rankpinigių, išduodamas tam tikrą kvitą. Ta kvita yra mūsų rankose. Yra ir tam visain liudininkai. Taigi, tokiu būdu Zavadzkis, įgijęs tūkstančius iš lietuvių prakaito, aiškiai pasirodo esąs didžiausiu lietuvių persekiotojum. Jisai verčia ant to, kad Lietuvos veikėjai, drąsiausieji mūsų vadovai turėtų trauktis iš Vilniaus, negaudami nė atsakantesnio buto nusisamdyti.

Tai naujas lenkomanų prasimanymas prieš lietuvius—tai boikotas! Tai aiškus boikotavimas lietuvių mūsų sostapilyje.

Ve ir antras faktas, liudijantis, kad Zavadzkis

persekioja Lietuvos veikėjus. Visi žinome skūpumą ir godumą Zavadzčio, taigi, kada mums spauda tapo sugražinta, norint Zavadzčis už atgavimą tos spaudos nekovojo ir ant tos šventos kovos nė vieno grašio niekad nepaaukavo, tai, vienok, geresnį gešeftą suvuodęs, pasinaudoti drįso—ir neilgai trukęs pradėjo lietuviškomis knygomis biznį varyti. Pirklių netrukus atsirado, nes užveizėtojas Čėsna rūpinosi išrašyti iš visų šalių lietuviškas knygas, kad jomis klijantų reikalavimams užganėdinti. Tarpe daugelio perkančiųjų pas Zavadzčį knygas, užeidavo ir narsesni Lietuvos veikėjai, kun. Šopara ir kun. Stakiala, kurie, norint visados už knygas gražiai apsimokėdavo, vienog, už lietuvių vystę taip nepatiko Zavadzčiui, kad šis ponas tuo pereikalavo, kad Čėsna šiem dviem kunigam netik neparduotų knygų, bet dar, kad išmestų abu kunigus iš knygyno. Čėsna, vienok, nepaisė ant noro savo principolo. Jis netik nepaklausė gaspadoriaus, bet dar tankiai tiems dviem kunigams pabargindavo, už ką Zavadzčis labai įpyko ir atsake Čėsnai vieta, norint tas žmogus buvo jam labai naudingas, kaip galima buvo matyt iš tovieninio pakėlimo algos jam.

Ir labai daug panašių faktų galima būtų čion aprašyti, kas link Zavadzčio politikos su lietuviais. Norėdamas vienok užbaigti šį straipsnį turiu paminėti dar vieną faktą, kurs visiems Lietuvos žmonėms yra gana svarbiu.

Visi žinome, kad uždraudus Muravjovui mūsų pusėje spausdinti lietuviškas knygas, neužmirštamoms atminties mūsų vyskupas Motiejus Valančiauskis susižinojo su Prūsais ir pradėjo anoje pusėje knygas leisti ir slapta šianai gabenti. O kad valdžia negalėtų prie tų prūsinių knygų kabinėtis, a. a. vyskupas sutarė su šito jaunojo Felikso Zavadzčio tėvu dėti ant lietuviškų knygų jo firmą t. y. «Juozapas

Zavadzkiš—Vilniuje». Teip buvo vartojamas tas parašas per 40 metų ir išlaikė lietuvių atmintyje Juozapo Zavadzkišo vardą, kuriuo dabar sūnus naudojasi, kaip savu. Jeigu, vienok, Prūsai jo vardo nebūtų dėję ant lietuviškų knygų, tai ir jo vardas per tiek metų, būtų tarp lietuvių visai negirdėtas arba užmirštas ir šiandien lietuviai nebūtų visai žinoję ar koks Zavadzkiš yra kada buvęs šiame pasaulyje. Ir dabar sūnus nebūtų galėjęs pradėti tokios plačios vaisbos lietuviškomis knygomis ir nebūtų galėjęs daugiau lietuvių pinigus rinktis. Tai gi iš tokio vyskupo Motiejaus ir Prūsų darbo, rodos, šitas ponas tiktai džiaugtis privalytų ir dėkavoti, kad toks apsisvertimas ligišiol jo firmą lietuvių atmintyje išlaikė.

Naudotis jis naudojasi tomis pasekmėmis, bet savo keliu štai ką dirba. Jisai apskundžia Prūsų spaustuvininkus p. J. Schoenkę ir p. Otto von Mauderodę, kam jie dėję jo firmą ant lietuviškų knygų ir iš to sukrovę pinigus. Jisai dabar nor, kad jam būtų, pagražintas tas pelnas, kuri, dėdami jo firmą, ištraukė Prūsai iš lietuviškų knygų spausdinimo. Kitaip sakant, jisai nor nubausti savo naudai Prūsų spaustuvininkus už tai, kad jie spausdino Prūsuose ir platino Lietuvoje uždraustas Muravjovo lietuviškas maldų knygas.

Jis nežiūri nė savo tėvo sutarties su vyskupu Valančauskiu, nė atlikto darbo sventumo, nė to, kad jam pagalios didžiausia nauda iš to pasidarė. Jis tik žiūri, kaip nors pasisemti dar daugiau aukso iš perkentėtų Lietuvos nelaimių. Geriausiai mūsų vadovus, kurie kovojo už lietuviškos spaudos pagražinimą, ir kurie šiandien tėvynės labui pasišventę darbuojas, boikotuoja, arba dviem valdžiom skundžia, o iš jų darbų pasekmių tūkstančius sau krauna.

Broliai lietuviai! Ar męs vis ramiai žiūrėsime į tokius nelabus darbus? Gana snaudulio, prasiplėškime akis! Kam męs nešame savo kruvinai užvargta skatiką. Męs šiandien turime gana savų spaustuvų, savų knygynų Vilniuje ir kitur, kur męs visko dar pigiaus galime gauti. Eikime tad tik pas savuosius. Boikotas už boikotą—ir męs boikotuokime tokius priešus. Neikime pas Zavadzkį pirkti, neduokime jam rankraščių ir t.t. Tegul sau Zavadzkiš ir K^o skvernus pakėlę iš mūsų sostapilio į Varšavą, drožia! O ne mūsų kunigai ir Tėvynės veikėjai iš Vilniaus. Čion Lietuva, čion pilis Gedimino! Eikime tad tiktai pas savuosius. Teprasmenga mūsų priešai! Tegyvuoja lietuvių vienybė. Šelpkime savo Tėvynei darbavusius ir darbuojančius, savo apleistus ir užmirštus senelius ir mokslą einančius!

Visi už vieną ir kiekviens už visus!!

Vilniaus lietuvių kuopa.

VILNIUS.

«Vilniaus Žinių» spaustuvė.

1906.

besidengusioji, bet daug puikiau ir pigiau
ž Zavadzki atliekanti darbus, lietuviškoji
p. M. Kuktos spaustuvė; Kaune — Banaitis,
šeinuose Laukaitis iš B-vė. Teip, pilnai
apseiti galime be Zavadzki.

Lietuviai prisidedami prie abskelbtojo
boikoto, parodys kitataučiams, kurie iš jų
minta iš dar niekina, kad nebesiduos dau-
giau savęs ant pajuokos, kad neduos savęs
už nieką laikyti.

Šelpkime savuosius. Į Varšuvą kelias jums,
lenkomanai!

Svarbiausieji atsitikimai.

Darbininkų atstovų tarybos byla. Se-
niai jau prasidėjusi buvo ta byla, viena iš
didžiausiųjų. Visa pasaulė žiūrėjo int dar-
bininkų išrinktuosius, visi klausėsi teisybės
žodžių iš jų pačių lupų ir jųjų apginėjų.
Jų apginėjai norėjo iššaukti kai katruos liu-
dininkus iš aukštesniųjų, kaip buvusius mi-
nisterius Vitte ir Durnovo, tai teismas ne-
leido. Apskritai teismas kliudė teisybės išai-
škinimą. Tada apginėjai ir teisiamieji nu-
tarė pasišalinti iš teismo salės ir nebėklau-
syti jo ištarmės. Teip ir padarė rodydami
tuo savo protestą prieš užmačią. Dabar tei-
smo rumas išdavė jau nuotarmę, pagal ku-
rios Tarybų pirmininkas Črustalev-Nosar
ir 14 sąnarių ištremiami katorgon su visų
tiesų atėmimu, du—pasmerkti stiprumon 1¹/₂
metams. Kiti išteisinti.

Petrapilės aukštesnės mokslinės nutarė
išreikšti pasveikinimą ir užuojautą pasmerk-
tiems.

Žinių-žinėlės.

Vilnius. Spalių 24 d. miesto salėje buvo
vaidinama „Birutė“ p. Žemkalnio (žodžiai) ir

p. Petrauskio (kompozicija) veikalas. Vaidinimas, ypač dainos, išėjo gana gerai. Vaidelytės, Palangos lietuviai, Keistutis, Birutė prisikėlė lyg gyvi — ir prisiminė visiems mačiusiems brangi praeiga; kuomet Lietuva buvo liuosa ir tėvynės ir laisvės meilė sutvaksėjo labiausiai dar nevieno lietuvių širdyje, sužadinta dainos žodžiais:

„Mūsų luomų nežinom, visi esam lygūs,
Kovojam ir einam išvieno.

Todėlei drebėkit jūs puikus valdovai,
Sutrins jus lygybės pajėga“....

Per vakarą, pertraukose, buvo kiek padalyta viršminėtų knygelių apie Zavadzkių boikotą. Stebėtina pasirodė mums čia vieno iš vakaro vedėjų pasielgimas. Bripuolės prie dalynančios jas inteligentiškos lietuvaitei tasai ponas dikčiai įtužęs ir įbines išverstom akim pradėjo kolyti ją ir dar gi visai ne lietuviškai šukauti „Von“ — Toksai ne-intelligentiškas ir nelietuviškas pasielgimas to pono pakėlė tarp matančiųjų tą papiktinančią sceną įvairias kalbas. Vieni sakė — buk tai esąs Zavadzkių žentas, ar svainis. Kiti — jog samdomas ginti jo nelemtus darbus advokatas.

Malonėtumėm tik, kad tasai ponas ant kito karto truputį labiau susilaikytų, nors kad ir Zavadzkių žentas bei advokatas būtų.

— Atsidarė čia šiomis dienomis naujas lietuvių knygynas „Lietuva“ — Adresas jo: Aušros Vartų gatvė; № 29.

— Vilniaus Vyskupas išvažiavo Ryman.

la piajn fidelulojn ke ili oferu la komunion por la savo de Francando. Ili bonvolos ankaŭ repeti la belan preĝon : « Venu, « Sankta Spirito, plenigu la korojn de viaj fideluloj, bruligu en « ili la fajron de via amo. Elsendu vian Spiriton, kaj kreo « ekfariĝos, kaj la vidiĝo de l'tero estos renovigata, *Emitte Spiritum tuum et creabuntur. Et renovabis faciem terræ.* »

En Tournay (Turne), la 18^a de Aŭgusto, 1906.

Deziderato Jozefo, Ĉefepiskopo Mehlena.

Antono, Ep. Genta.

Gustavo Jozefo, Ep. Brugena.

Karlo Gustavo, Ep. Turneja.

Tomo Ludoviko, Ep. Namura.

Martino Huberto, Ep. Lieĝa

Esperantigis V. O. (ZOERZEL)..

PAĜO DE L'DIREKTORO

Senkulpigoj. La legantoj bonvolos min senkulpigi pro la malfruo de tiu ĉi numero, kaŭzata de tro multaj laboroj dum oktobro, la unua monato de miaj profesoraj devoj. E. K. novembra aperos ĝustatempe.

Pri la Kongreso II-a. En E. K. novembra oni legos artikolon pri la Kongreso. La aŭtoro promesas diri aferojn ankoraŭ ne diritajn, malgraŭ la bonaj kaj interesaj raportoj de niaj kunfratoj.

Grava aliĝo al Esperanto. Ni plezure konigas, ke Pastro J. Bricout, la eminenta Direktoro de l'*Revo de Frauca Pastraro* (110 paĝo duonmonate) fariĝis Esperantisto. Li jam skribis al mi du longajn leterojn en bonega stilo. Li promesis presigi la enhavon de E. K. en la rubriko *Tra la Gazetoj* de lia tre grava revuo. — Ni tre konsilas al niaj amikoj alilandaj, ke ili klopodu por esperantigi direktorojn de revuoj katolikaj, kaj por publikigi en tiaj gazetoj l'analizon de l'artikolaro de E. K.

Ekzemplo sekvinda. D-ro Achillo Tellini, el Udine, Italujo, mendis de ni 100 malnovajn ekzemplerojn de E. K. por propagandi. Kompreneble, ni vendas tiujn malnovajn nume-

rojn tre malkare. Tio estas bonega progagandilo, precipe se oni sendos kune leteron klarigan kaj ŝlosilon Ĉefec'an.

Niaj ilustritaj libretoj. *Kato kun botoj*, kaj *Cindrulino*, rapide vendiĝas. Ni memorigas, ke ili tre taŭgas por eklernantoj, por kursoj, por tiuj, kiuj lernas Esperanton sen profesoro. Ili ja sufiĉas kun ŝlosilo Ĉefec'a por plena kono de la lingvo. Rekomendu ilin al viaj amikoj.

Atentu niajn *avizojn* kaj *anoncojn* sur la kovrilo de E. K. Ofte oni skribas al ni por peti informojn, kiuj troviĝas sur la kovrilo. — Kiam vi skribos pri anonco al l'anoncinto, *bonvolu ĉiam diri, ke vi legis ĝin en E. K.*

Nova sento! Ŝajnas, ke la « nova sento ne ankoraŭ tuŝis la korojn de kelkaj homoj, konsiderataj kiel *abonintoj*! Ili obstine konservas la malnovan kutimon nepagi sian abonon antaŭ ol oni ĝin multfoje postulis; — aŭ antaŭ ol la jaro estas finita; — aŭ antaŭ ol oni sendis, *unue fakturon, due poŝtan kvitancon*. Estas eĉ kelkaj, kiuj la abonon tute ne pagas, post ricevinte la gazeton dum tuta jaro.

Mi esprimas la deziron, ke la « nova sento » pri frata helpo eniru en la korojn de l'Esperantistoj, konsiderataj *kiel abonintoj* ke ili distingiĝu de ceteraj « abonintoj » per granda zorgo por *sendi mem* l'obonmonon al la gazetoj Esperantistaj. Atendante, mi estas devigata uzi la helpon de l'banko *Comptoir d'Escompte* por pagigi la abonojn de l'*tria jaro* ne ankoraŭ pagitajn. La nepagintoj bonvolu afable akcepti la oficistojn de la dirita banko. — La nomaro de la jam pagintoj aperos en E. K. novembro.

La Pregaro: la 1-a kajero nun ekpresiĝas; sed la korektado postulos ian tempon.

LA LASTA ABENCERAĜO

DE CHATEAUBRIAND (*Sekvo*)

Post li, du nigraj sklavuloj haltigis per la enbuŝaĵo ĉevalon Araban, kies fumantaj naztruegoj kaj disigitaj haregoj anoncis samtempe ĝian vivecegon kaj ĝian timon, pro la bruo de l'ondoj,

La ŝipo alvenas, mallevas siajn velojn, tuŝas la digon, prezentas la flankon : la Maŭro eksaltas sur la bordon, kiu resonas pro la bruo de liaj armiloj.

La sklavuloj eligas la kurĉevalon, nigran kiel leopardo, kiu blekas kaj ĝoje saltegas retrovante la teron. Aliaj sklavuloj elŝipigas dolĉe korbon, en kiu ripozas gazelo kuŝita inter palmoj. Ĝiaj delikataj kruroj estis ligitaj kaj falditaj sub ĝi, por ke ili ne rompiĝu pro la movoj de l'ŝipo : ĝi havis ĉirkaŭkolon el aloaj grajnoj ; kaj sur orlado, kiu kunigis la du ekstremajojn de l'ĉirkaŭkolo, estis gravuritaj, arabe, nomo kaj talismano.

Blanka rekonas Aben-Hamet'on : ŝi ne kuraĝas malkaŝi siajn sentojn antaŭ la okuloj de l'popolamaso ; ŝi foriĝas, kaj sendas Doroteon, unu el siaj servantinoj, por averti l'Abenceraĝon, ke ŝi atendas lin ĉe l'Maŭra palaco.

Ĉi-momente Aben-Hamet prezentis al la reĝestro sian *firma-non* (1) skribitan per lazuraj literoj sur multekosta veleno kaj metita en silka ingo.

Doroteo alproksimiĝas kaj kondukas la feliĉan Abenceraĝon al la piedoj de Blanka. Kia entuziasmo, retrovante sin ambaŭ fidelaj ! Kia feliĉo sin revidi post tiel longa forestado ! Kiaj novaj juroj ĉiam interami !

La du nigraj sklavuloj alkondukas la Numidan ĉevalon, kiu anstataŭ selo, havis nur sur la dorso leonfelon alligitan per zono purpura.

Oni poste alportas la gazelon.

— Sultanino, diras Aben-Hamet, ĝi estas kapreolo de mia lando, preskaŭ tiel malpeza kiel ĉi.

Blanka malligas mem la ĉarman beston kiu ŝajnis danki ŝin per la plej dolĉaj rigardoj.

Dum la forestado de l'Abenceraĝo la filino de l'duko de Santa-Fe estis studinta l'araban lingvon : kortuŝate ŝi legis sian propran nomon sur la ĉirkaŭkolo de l'gazelo.

Ĉi-tiu, liberigita, apenaŭ subteniĝis sur ĝiaj piedoj tiel longe ligitaj ; ĝi kuŝiĝis teren, kaj apogis sian kapon sur la genuoj de sia mastrino.

1. Turka vorto kiu signifas *dekreto de ĉefnobelego*.

Blanka prezentis al ĝi novajn daktilojn, kaj karesis tiun kapreolinon de l'dezerto, kies maldika haŭto konservis la parfumojn de l'aloaligno kaj de l'rozo Tunisa.

L'Abenceraĝo, la dukino de Santa-Fe kaj lia filino kune foriris Grenadon.

La tagoj de l'feliĉaj geamantoj pasis kiel tiuj de l'antaŭa jaro: samaj promenadoj, sama bedaŭro pro la vido de l'patrujo, amo, sama aŭ, pliĝuste, amo ĉiam egiganta, ĉiam reciproka; sed ankaŭ ĉe la du amantoj, sama fideleco al la religio de siaj prapatroj.

« Fariĝu kristana », diris Blanka. « Fariĝu mahometana », diris Aben-Hamet; kaj ili ankoraŭ disigis ne cedinte al la pasio, kiu allogis unu al l'alia.

La trian jaron Aben-Hamet revenis, kiel tiuj migraj birdoj kiujn, printempe, amo revenigas en niajn landojn. Li ne trovis Blankan ĉe la bordo; sed letero de tiu adorata virino sciigis al l'Arabo fidele la foriron de l'Dukino de Santa-Fe al Madrid, kaj l'alvenon de don Karlos en Grenad. Don Karlos estis akompanata de franca militkaptito, amiko de l'frato de Blanka.

La Maŭro sentis sian koron premita, legante tiun ĉi leteron. Li foriris de Malaga al Grenad' kun la plej malĝojaj antaŭsentoj. La montaroj ŝajnis al li terure dezertaj, kaj li turnis kelkfoje la kapon por rigardi la maron, kiun li ĵus estis transirinta.

Blanka, dum la forestado de sia patro, ne povis forlasi fraton amatan, fraton kiu volis donaci al ŝi ĉiujn siajn bienojn, kaj kiun ŝi revidis post sepjara forestado.

Don Karlos tute havis la kuraĝecon kaj fierecon de sia nacio: terura kiel l'almilitistoj de l'Nova-Mondo, inter kiuj li faris sian unuan militiron; religia kiel la hispanaj kavaliroj, venkintoj de l'Maŭroj, en sia koro li nutris, kontraŭ la nekristanoj, la malamon, kiun li heredis de l'Cid'a sango.

Tomaso de Laŭtrek, de l'glora familio de Foix, kie la beleco de l'virinoj kaj la valoro de l'viroj ŝajnis dono hereda, estis frato duanaskita de l'grafino de Foix kaj de l'brava, malfeliĉa Odet de Foix, landsinjoro de Laŭtrek.

Kiam Tomaso estis dekokjara, Bayard igis lin kavaliro, dum

tiu returna marŝado, kie la kavaliro *sentima kaj senriproĉa* perdis la vivon.

Iom poste Tomaso estis vundita kaj kaptita en Pavio, defendante la reĝon-kavaliron, kiu tiam perdis ĉion, *escepte la honoron*.

Don Karlos de Bivar, ŝatinta la bravecon de Laŭtrek, zorgigis pri la vundoj de l'juna Franco, kaj baldaŭ inter ili formiĝis unu el tiuj heroaj amikecoj, kies fundamentoj estas estimo kaj virto. Francisko I-a revenis Francandon, sed Karlo-Kvin-a detenis la aliajn kaptitojn: Laŭtrek havis la honoron partopreni la kaptitecon de sia reĝo, kaj kuŝi ĉe liaj piedoj en la malliberejo.

Restinta en Hispanujo post la foriro de l'monarko, li estis donita, laŭ sia ĵuro, al Don Karlos, kiu ĵus kondukis lin Grenad'on.

Kiam Aben-Hamet sin prezentis ĉe la palaco de don Rodrig —, kaj estis kondukita en la ĉambregon, kie troviĝis la filino de l'duko de Santa-Fe, li sentis turmentojn ĝis tiam nekonatajn de li.

Ĉe la piedoj de dona Blanka sidis junulo, kiu ŝin rigardadis silente, kvazaŭ ravita. Tiu ĉi junulo vestiĝis per bubalfela pantaloneto, kaj mallonga vesto samkolora, premita per ledzono al kiu pendis glavo kun lilifloroj. Silka mantelo estis jetita sur liaj ŝultroj, kaj ĉapelo kun mallargaj bordoj, ornamita per plumoj, kovris lian kapon: punta krispo, mallevita sur lia brusto, aperigis lian nudan kolon. Du lipharoj tiel nigraj kiel ebono donis al lia vizaĝo, nature dolĉa, viran kaj militan ŝajnon. Largaj botoj, kiuj falis kaj faldiĝis sur liaj piedoj, portis oran spronon, signon de l'kavalireco. Iom pli malproksime staris alia kavaliro apogita sur la fera kruco de sia longa glavo: li estis vestita kiel l'alia kavaliro, sed ŝajnis pli aĝa. Lia ŝajno severmora, kvankam fervora kaj pasia, inspiris respekton kaj timon. La ruĝa kruco de Kalatravo estis brodita sur lia vesto kun tiu devizo: *Por ŝi kaj por mia reĝo*.

Ekkrio senvola eliris el la buŝo de Blanka, kiam ŝi ekvidis, Aben-Hamet'on:

— Kavaliroj, ŝi diris, jen estas la nekristano, pri kiu mi tiom parolis al vi; timu ke li venkos. L'Abenceraĝoj estis al

li similaj, kaj neniu superis ilin pri lojaleco, kuraĝo kaj ĝentileco.

Don Karlos alpaŝis al Aben-Hamet

— Sinjoro Maŭro, mia patro kaj fratino konigis al mi vian nomon ; oni kredas vin el nobla kaj brava raso ; vi mem distingigas per via ĝentileco. Baldaŭ Karlo-Kvina, mia mastro, militos al Tunis'o, kaj ni vidos nin, mi esperas, ĉe la honor-kampo.

Aben-Hamet metis la manon sur sian bruston, sidiĝis teren ne respondante, kaj restis kun la okuloj fiksitaj sur Blanka kaj Laŭtrek. Ĉi tiu admiris, laŭ la scivolo de sia lando, la belegan robon, la brilajn armilojn, la belecon de l'Maŭro.

Blanka ne ŝajnis ĝenata ; ŝia tuta animo estis en siaj okuloj ; la sincera Hispanino ne provis kaŝi la sekreton de sia koro. Post kelkaj silentaj momentoj, Aben-Hamet leviĝis, sin klinis antaŭ la filino de don Rodrig', kaj foriĝis.

Mirita pro la sintenado de l'Maŭro kaj pro la rigardoj de Blanka, Laŭtrek eliris kun suspekto, kiu baldaŭ iĝis certeco.

Don Karlos restis sola kun sia fratino

— Blanka, li diris al ŝi, donu klarigojn. De kio venas la konfuzo, kiun kaŭzis al vi la vido de tiu fremdulo ?

— Mia frato, respondis Blanka, mi amas Aben-Hamet' on ; kaj se li volos kristaniĝi, mia mano estos al li.

— Kiel ! ekkriis don Karlos, vi amas Aben-Hamet' on ; la filino de l'Bivar'oj amas Maŭron, nekristanon, malamikon, kiun ni elpelis el tiuj palacoj !

— Don Karlos, rediris Blanka, mi amas Aben-Hamet' on ; Aben-Hamet min amas ; de tri jaroj li min forlasas plivole ol forlasi la religion de siaj prapatroj. Nobleco, honoro, kavaliereco estas en li ; ĝis mia lasta sopiro mi lin adoros.

— Don Karlos estis kapabla senti, kiom estis grandanima, la decideco de Aben-Hamet kvankam li bedaŭregis la obstinecon de tiu nekristano.

— Kompatinda Blanka, diris li, kien kondukos cin tiu amo ? Mi esperis, ke Laŭtrek, amiko mia, iĝus mia frato.

— Ci eraris, respondis Blanka ; mi ne povas ami tiun fremdulon. Kaj pri miaj sentoj por Aben-Hamet neniu rajtas min demandi. Respektu ciajn kavaliirajn jurojn, kiel mi respektos

miajn jurojn pri amo. Sciu nur, por cin konsoli, ke **Blanka** neniam estos edzino de nekristano.

— Nia familio do malaperos de l'tero ekkriis don Karlos.

— Decas, ke ci ĝin revivigu, diris **Blanka**. Cetere kio estas por ci filoj, kiujn ci ne vidos, kaj kiuj degeneros de cia virto? Mi sentas, don Karlos, ke ni estas la lastaj de nia raso; ni estas tro ekster la komuna ordo por ke nia sango floradu post ni. Cid estis nia prapatro, li estos idaro nia.

Blanka eliris.

Don Karlos rapidegas ĉe l'Abenceraĝon

— Maŭro, diris li, forlasu mian fratinnon aŭ akceptu la batalon.

— Ĉu ci estas komisiita forpeti de mi la jurojn, kiujn ŝi faris al mi?

— Ne, rediris don Karlos; ŝi amas cin pli ol iam.

— Ha! inda frato de **Blanka**! ekkriis **Aben-Hamet** lia interrompante, mi devas devenigi mian tutan feliĉon de cia sango.

Ho feliĉa **Aben-Hamet**! Ho feliĉa tago! mi kredis **Blankan** malfidela, pro tiu franca kavaliro...

— Kaj jen estas cia malfeliĉo, ekkriis siavice don Karlos, kolerega; sen ci li estus mia frato. Pagu do la larmojn, kiujn pro ci verŝas mia familio.

— Mi konsentas, respondis **Aben-Hamet**; sed naskiĝinta de raso, kiu eble bataladis kontraŭ la cia, mi tamen ne estas kavaliro. Ĉi tie mi vidas nenium por doni al mi la ordenon, kiu ebligas, ke ci batalu kontraŭ mi, ne defalante de cia rango.

(*Sekvo venos*)

Tradukis **ELEDA KAJ VINKO**.

EN ESPERANTUJO

REVUO DE LA REVUOJ ESPERANTISTAJ

(Legindaj artikoloj en la revuoj)

Internacia revuo Medicina. — (aprilo). — Redaktita en diversaj lingvoj naciaj kun traduko de ĉiu artikolo en Esperanto. Originalaj artikoloj en Esperanto. — **Kemio aŭ nervoj** (de Prof. akad. Princo I. R. Tarhanov). «Tiel mi titoligis artikolon, en kiu mi volus je fondo de faktoj donitaj, klarigi, kiom

de unu flanko en diversaj suferadoj kaj malsaniĝoj de l'organismo la kaŭzo estas la nervoj, kaj la difektita kemiismo de la korpo aliparte. Kio la plej ofte donas la unuan puŝon al la suferadoj de la homo ? la nerva sistemo aŭ la difektita kemio de la korpo ?... »

El ekzemploj liveritaj sekvas, « ke multaj malsanemaj aproj de psika kaj de korpa ordo, nome la altiĝinta eksciteco, subpremeco, facila laciĝemo, dismalfortiĝeco, malbona humoro, ktp. en esenco devas esti alskribataj al idiopatia malordo de la kemiismo de la korpo, kemiismo, kiusiavice influas ŝanĝmaniere al funkcioj de diversaj organoj de la korpo kaj aparte al certaj nervaj elementoj. » (Esperantigís D-ro Grünfeld).

Espero Pacifista. (junio). — La limigo de la armadoj (de senatano d'Estournelle de Constant), Konkludas, ke ĉiuj nacioj, eĉ Germanujo, kavas grandan intereson limigadi la armadojn. — Esperanto en la kongresoj de Paco (de G. Mh). Konigas la rezulton de la agado de S-o Moch. La Komisiitaro proponas ŝanĝitiele la art. 40-an : « La kutimaj lingvoj de l'Kongreso estas la franca, la germana kaj la angla. La prezidanto de l'Kongreso povas tamen permesi al kongresanoj paroli en la lingvo kies uzon ili preferas. » Oni do ne akceptis oficiale la lingvon Esperanto kiel la ceteraj Sed, aldonas S-o Moch, « Oni povas konsideri la solvon, kiun la komitato proponas, kiel tute kontentiga... Oni povas esti certa, ke konsiderante kiom multaj estos la esperantistoj en la kongreso de 1907, la prezidanto de tiu kongreso ne povos malpermesi nin paroli nian lingvon. »

Lingvo Internacia (1 julio). — Hazono en la eltrovoj (D-ro Cabanès). Tre kurioza kaj plena de dokumentoj. — Gazetaro Esperantista citas E. K. aprilan. — (15 julio). En la ligna ĉevalo (Jules Lemaitre). Epizodo el Homer'a poemo, tre lerte tradukita. — Gazetaro Esperantista detala analizo de artikolo de P-o Dombrovski pri homa saĝmallarĝeco. — Aldono Literatura : la lasta Abenceraĝo traduko de S-o Deshays. Tiu traduko aperis post la komenco de nia publikado de l'sama verko en E. K. — (1 aŭg.). Deveno kaj evolucio de Universo

(Marcel Finot). Historio de l'opinioj pri la demando. Resumo laŭ Haeckel de la sciencaj progresoj. Konkludo de l'aŭtoro « Nia tero estas do nur polvo de suno, simila je aliaj sen-nombraj milionoj da polvoj kiuj trairas tra senlima spaco: Nia homo. Estaĵo malhumila, kiu kredas sin imago de Dio, ne estas pli granda, en tuta universo, ol formiko aŭ mikroskopa bacilo. Ni homoj estas ankoraŭ sur stadioj de evolucio de eterna substanco, simplaj formoj de materia energio, kies ni komprenas la nenion kiam ni estas antaŭ la senlima spaco kaj eterna tempo. » — Tiu konkludo renversas multe da ideoj, proklamas la eternecon de l'materio, — bezonas kiel pruvo pli ol resumo de *Opinioj* de scienculoj.

En tiu n-o, nenio pri la Gazetaro. — (15 aŭg.) Esperanto kaj lingvoscienco (P. Corret). Analizo de leciono farita de Prof. A. Meillet ĉe *Collège de France* pri « La nuna stato de studoj pri ĝenerala lingvoscienco ». Leginda. Bedaŭrinde oni ne analizis la leĝon « laŭ kiu iom post iom difektigas konsonanto inter du vokaloj ». Ĉu la profesoro parolis ankaŭ pri la malapero de kelkaj *konsonantoj* antaŭ alia *konsonanto*? Tio estus tre interesa koncerne Esperanto. — Nenio pri « Gazetaro » — (1 sept.) La Almozulo (de Selma Lagerlôf; esper. J. Lundgren). — Nova Hungara propaganda libro. — Esperantaj lerniloj por Bohemoj. En Aldono Lit. Por kaj kontraŭ Esperanto, Dialogo de D-ro Vallienne. — Nenio pri la « Gazetaro.

Eu ĉiuj numeroj legigas tre interesaj artikoloj pri « Terkultura kalendaro », de Paul Champion.

Internacia Scienca Revuo (Julio). Pri la klostrofobio aŭ angoro pri la malgrandaj spacoj (D-ro Dieterlen Originala artikolo. Ses paĝoj plej interesaj. — Aritmetiko (F. Villareal, el Lima, Peruo). Utile oni legos tion, eĉ post la libro de S-o Bricart.

(Aŭg.) Nekrologio pri P-o Brouardel. La Kalendaro, originala art. de Lengyel Pál. Plene kaj tre science traktas la demandon. — Libreto pri transmorta vivo (de G. T. Fechner, el Germane trad. P. Kadik) « Granda justeco de mondo

konsistas en tio, ke ĉiu mem kreas kondiĉojn de sia estonta vivo. Agoj de homoj ne estas pagataj per eksteraj rekompencoj aŭ punoj; ĉar ne ekzistas ĉielo kaj infero en ordinara senco de kristanoj, hebreoj kaj idolistoj, kien homa animo povus iri post sia morto; animo faras nek salton supren, nek falon malsupren, nek halton, ĝi nek diskrevas nek disfluas en universon, sed, kiam ĝi estos resaniĝinta de granda ŝtuptransviva, malsano, nomata morto, tiam ĝi disvolviĝos trankvile sur tero en kaj por pli alta vivo laŭ neŝanĝebla konsekvenco de naturo... » — Tre konsolanta, ĉu ne!

Tra la Mondo (Julio). — Multego da belaj ilustraĵoj (ĉirkaŭ 25), precipe pri *La Rochelle*. *Mzabo*. *Ghardaia* (Alĝerio), *Aix-les-Bains*, ktp. Riĉa enhavo plej diversa. — (aŭg). Legindaj artikoloj La Tarentelo, Napola danco (de Gr. A. Gallois). — La ruinoj de Wisby (de P. Hedstron). — La Skota glavdanco (de Slater); — Belaj ilustraĵoj de l'pentristo hollanda Rembrant.

L'Esperantiste (julio). — Nefermata Letero al S-o de Beaufront (de Homarano). — Respondo (de L. de Beaufront). — Kroniko. — Esperantistaj Hoteloj. — Ni ne tro grandigu (de Bord). Leginda, saĝa. — Pensoj en aero libera (trad. L. Rigoir). — La morto de Kleopatro (de Franca Akademiano H. Houssaye; trad. Johanino Flourens).

Ruslanda Esperantisto (jun. — jul. en unu kajero. — Nefermita Letero al S-o de Beaufront. La sama, kiu aperis en *L'Esperantiste*, sed subskribata de D-ro Naŭman, el Varsovio. — Kio nun? (artikolo politika pri Rusaj aferoj; trad. Kabbe). — Kio do estas la Homaranismo? de D-o. A. Dombrovski. Tiu artikolo de nia kunlaboranto aperos baldaŭ en E. K.

Esperantisten (jun. — julio en unu kajero). — Esperanto kaj Ruĝa Kruco. — Bona raporto pri la « nova literaturo Esperantista ». — Diras pri E. K.

« Parolinte pri la gazetoj, en unu antaŭa numero, mi forgesis nomi « Espero Katolika », eldonatan de abato E. Peltier en Tours, Francujo. Ne enigante min en demandojn de kredo,

mi volas en tiu ĉi kunteksto konsiderigi la grandvaloron de tio, ke nia lingvo estas prilaborata ankaŭ en la kampo religia tiel, kiel en ĉiaj aliaj. Krom tio, io edificanta estas, malgraŭ multspecaj disigajoj, unuiĝi siatempe en adorado antaŭ tiu Potenco kiu regas la sortojn de l'popoloj kaj kondukas la homajn animojn kvazaŭ akvajn riveretojn. La momentoj, kiujn ni restas meditante antaŭ la eternaĵoj kaj lasenfinajō, neniam estas perperditaj. » — Esperanto en Nordo ; kroniko de la movado Esp.

Antauen Esperantistoj ! (aŭg.). — Pridiskutas nian *Leteron al la Lingva komitato pri literoj supersignitaj*. Konsentas ke ni bezonas alian alfabeton por la okazoj, kiam la presistoj ne havas aŭ ne volas havi literojn signitajn. Sed volas akcepti nur la sistemon *ch, gh, hh, ktp.*

Svisa Espero (jul. kaj aŭg. en unu kajero). — Kroniko de la agado en Svisujo. — Bibliografio: longa kaj bona raporto pri la ŝatinda libro de D-ro Javal *Physiologie de la lecture et de l'écriture* (franca verko). Raportas ankaŭ pri nia ĥeleta libreto ilustrita *Cindrulino*, bonega legolibro por la kursoj Esperantaj.

Alĝeria Stelo, (5 sept.) *Nia lasta eldono*. La redakcio anoncas, ke la gazeto ĉesos aperi kaj diras Adiaŭ al la legantoj. Ni sendas niajn bedaŭrojn kaj sincerajn salutojn al la Alĝeriaj batalantoj. Ni esperas ke, iam, la Stelo reaperos en nia ĉielo.

Suno Hispana (aŭg.). — *Kondolenco* al S-o Codorniu, pro la morto de S-o J. Bosch, patro de lia edzino. — Kroniko pri la movado de Hispanujo. Literaturaĵo.

Centramerika Esperantisto (aprilo-majo-junio en unu kajero, 4 paĝ.). Liveras sciigojn pri la II-a Kongreso. Komencas kurson pri Esp. en hispana Lingvo. Uzas la alfabeton kun *ch, gh, hh, ktp.* Oni legas sur la unua paĝo : « *La viajn intershanghilojn ni donos la plej intereso.* » Ĉu tio estas Esperanto ? — Por la honoro de nia lingvo oni ne devus presi tiajn frazojn... — (Julio, aŭg, sept. 4 paĝ.). — Proponoj al *Lingva Komitato* pri revizio de Esperanto (de Thorvald Kornerup, kan-

didato de shtatscienco, poshtestro, Hjoering, Danlando). La gazeto « nek aprobas, nek tute disestimas ». — Esperanto en Japanujo (angle kaj hispane redaktita). — Adresoj de Japanoj, kiuj deziras korespondadi kun alilanduloj.

Esperanto (el Budapeŝto: junio. — julio en unu kajero, 12 paĝ.). Kroniko eksterlanda kaj Hungara. — Bibliografio. — Literaturaĵoj.

Esperanto-ĵurnalo reaperis dum la Kongreso. Administracio estas nun en Geneve (Svisujo) kaj en Bellegarde (Ain-Francnjo). Abono estas ĉiam 3 fr, por 24 n oĵ sin sekvantaj. — (Ekster Franci. kaj Svisl. 3 fr. 75) S-o Berthelot ne estas plu administranto. Lin anstataŭas s-o Tarry, quai de l'Ile, 45, Genève.

Notu Bone. — Raporto pri la dua Kongreso aperos en E. K. novembra.

Avizo. — Amasego de materialo por *Notetoj*, amasego de libroj kronikotaj, atendas sur la redakcia tablo. Iom paciencu la amikoj kaj aŭtoroj, kiuj sendis al ni dokumentojn aŭ librojn. Ni ne forgesos ilin en la novembra numero de E. K.

Gravega Alvoko. — Por helpi l'akcepton de la leĝo kiu baldaŭ estos diskutata en la Franca Parlamento, kaj kiu permesos l'instruon de Esperanto en ĉiuj francaj lernejoj, kaj por montri ke Esperanto ne estas malamiko de la naciaj lingvoj, sed ke kontraŭe ĝi povas helpi ĉiujn, S^{ro} P. Boulet, Hon-Sekr de la Grupoj de Boulogne kaj Rouen verkis gramatikon por lerni la la francan lingvon per Esperanto. S^{ro} E. Boirac, rektoro de Dijon, Prezidanto de la Lingva Komitato, skribis l'antaŭparolon — tio estas la plej bona rekomendo.

Sed antaŭ ol presigi la verkon, oni dezirus esti certa ke la vendo estos sufiĉa por pagi la elspezojn —

Mi do sendas energian alvokon al ĉiuj esperantistoj por ke ili helpu l'eldonon de « Franca Gramatiko », tuj skribante al S^{ro} Paul Boulet, 80, Boulevard du Prince Albert, Boulogne-sur-mer, ke ili promesas aĉeti ekzempleron. — Oni sendos 1 fr. 50 tiuj post la ricevo de la libro — La 500 unuaj aĉetantoj ricevos

donace la « Kongresa Libro 1905 » — oni bonvolu skribi tre legeble la adresojn.

Mi plene konfidas je la helpo de la Esperantistoj kaj ilin tre dankas antaŭe.

A. MICHAUX,
Prezidanto de la Boulogne'a Grupo.

AUTOREFERATOJ

I. *Pri unu speco de kurbaj linioj, koncernantaj la V-an Euklidan postulaton.* Verkis Pro A. Dombrovski. Berlino. Presejo de Moller et Borel, in-8° pp, 23 kun 8 figuraĵoj. Prezo 0 fr. 65 c.

II. *Pri novaj trigonometriaj sistemoj.* Originale verkis P-ro A. Dombrovski. Berlino. Presejo de Moller et Borel, in 8° pp. 35 kun 5 figuraĵoj. Prezo 1 fr. 80 c.

1. Esplorante la V-an Eŭklidan postulaton, mi trovis unu specon de kurbaj linioj de tria grado. Ilia priskribo kaj esploro okupas ses unuajn § § de nia unua broŝureto. En la lasta § VII^a mi revenas al la V^a Eŭklida postulato mem kaj montras kvar kondiĉojn, ĉe kiuj ĝi estas nepreciza aŭ fariĝos duba kaj du kondiĉojn almetindajn, por ke ĝi estu precize vera (pp. 18-19^a).

La trovita de mi kurba linio ŝajnas al mi esti rimarkinda precipe en unu rilato, nome, kiel komparilo de Eŭklida plato kun platoj neeŭklidaj, ĉar kiel dependanta de Eŭklida postulato, ĝi dependas ankaŭ de Eŭklida plato kaj tial, se Eŭklida plato ekkomencus sin ŝanĝante preni novajn ecojn de platoj neeŭklidaj, tiuj ĉi ŝanĝoj fariĝus ankaŭ videblaj en la formo de nia kurbo. Kiaj estas tiuj tri ŝanĝoj mi ne trovis. El tiu ĉi kaŭzo mi ripetas mian peton ĉu ne ekvolus iu matematikisto elmontri al mi la ŝanĝojn fariĝontajn en la ekvacio kaj en la formo de nia kurbo ĉe ĝia transiro el regiono de l'geometrio Eŭklida en regionoj de l'geometrioj Riemanna kaj Lobaĉevskia.

II. Sciante ke ekzistas diversaj sistemoj de geometrioj neeŭklidaj kaj nearĥimedaj, mi min ekdemandis, ĉu neekzistas ankaŭ trigonometriaj sistemoj diversaj de nia ordinara. La rezultato de mia esploro superis mian atendon, ĉar mi trovis 27 novajn trigonometriajn sistemojn simplajn kaj montris la eblon

de senfinaj sistemoj kunmetitaj. En mia dua broŝureto mi donas mallongan ĝeneralan priskribon de ĉiuj sistemoj simplaj kaj de kelkaj kunmetitaj Iom pli detale mi priskribas tri simplajn kaj du kunmetitajn (§ § VII-XII).

P-ro A. Dombrovski. Kovno (Rusujo').

-- Bedaŭrinde sur paĝo 7^a enŝteliĝis eraro, Ĝi estos forigita per la represigo de tiu paĝo. La legantojn do, kiuj ricevis ekzempleron kun la dirita eraro — la aŭtoro humile petas, ke ili bonvolu peti de la Direktoro de E. K. la paĝon torektikan.

Lingvaj demandoj en la gazetoj

Pri la finiĝo — acio — icio kaj pri « centjaro », de S-o Hugues, el la Rochelle (*Ling. Int.* 15 jul.)

Analizo de l'Esperanta gramatiko laŭ sinteza metodo, de S-o Evstifeieff (*Ling. Int.*, 15 jul. kaj 15 aŭg.).

Kelkaj pensoj pri — eg kaj — et, de Leo Belmont (*Ling. Int.* 1 aŭg.).

Pri la propra nomoj, de D-ro Cureau (*Int. Scienca Rev.* jul.). — Tre diskutinda.

Ĉu ne bezonas la vorton pluraj, ?, de P. Corret (*Int. Sc. Rev.* aŭg.). — « Jes, por traduki : *pli ol unu.* ».

Pri la propra nomoj, de Lengyel Pal respondo al D-ro Cureau. — Aukaŭ respondo de D-ro Trinité (*Int. Sc. Rev.* aŭg.). Tre utilos al la membroj de la *Lingva komitato* por prilabori la demandon.

Gazetoj kiuj raportis pri la Kongreso

Tre ŝatindaj raportoj legiĝas en *L'Esperantiste* (aŭg. — sept.). — *Tra la Mondo* (sept. kaj okt.). — *Suno Hispana* (sept. kaj okt.). — *Belga Sonorilo* (sept.). — *Unua Paŝo* (sept.). — *Germana Esperantisto*; artikolo germanlingva (sept. okt.). — *La Revuo* (okt.). — *British Esperantist*; artikolo anglolingva (okt.). — *Pola Esperantisto* (okt.).

Novaj Gazetoj Esperantistaj

Naskiĝis jenaj gazetoj, pri kiuj ni raportos en venonta E. K.: *La Revuo*, eldonita de firmo Hachette. Gazeto literatura, kun

la konstanta kunlaborado de D-ro Zamenhof. — *L'America Esperantisto*, propaganda organo por tuta Ameriko *Pola Esperantisto*, duonmonata organo de Societo *Esperanto*, en Lvovo. — *Foto-Revuo*, internacia monata revuo kun ilustraĵoj (franc kaj esperante redaktita). Direktoro ; Ch. Verax la konata kaj certa artisto, aŭtoro de belaj poŝtkartoj.

Al ĉiuj kunfratoj bonvenon kaj saluton. Ni plezure akceptas sendi al tiuj ĉi E. K. interŝanĝe.

ŜAKOJ

(Sub la redakcio de S-o J. ELLIS, el Keighley, Anglujo).

Estis malfacile ekkapti iometon da tempo por ŝakludi en Ĝenevo; tiom da urĝaj kaj pligravaj aferoj okupis nian atenton. Tamen dum la ŝipveturado sur la lago ni vidis ludantojn sin klinantajn supre de la ŝaktabulo. Ŝajnas ke, ĉe ili, la ŝakoj estis pli allogaj ol la belecoj de la pejzaĝo. Kelkaj apudstarantoj ankaŭ rigardis la ludadon, kvazaŭ por diri ke ili bedaŭras, ke ili ne alportis ŝakpecaron. Laŭ la iniciativo de la Direktoro oni anoncis, ke kunveno de ŝakludistoj okazos dum la Kongreso. Jen la oficiala protokolo de tiu kunveno

PROTOKOLO de la Kunveno de Ŝakludistoj, en Ĉambro No. 15, Komerca Lernejo, Ĝenevo, la 1-an de Septembro 1906.

Alestantoj : — Ellis, (Keighley, Angl.) ; Legge, (Mickleover, Angl.) ; Padfield, (Ipswich, Angl.) ; Peltier (Ste. Radegonde Franc.) ; Rebouleau, (Tours, Franc.) ; Reynier, (Lyon, Franc.) ; Schmid, (Bern, Svis.) ; Sexton, (Kingston-on-Thames, Angl.).

S-o l'Abato Peltier estis unuvoĉe elektata kiel prezidanto de la kunveno.

Oni unuvoĉe konsentis 1° : Fondi societeton, sub la nomo Societo de Esperantistaj Ŝakludistoj.

2° : Ke « *Espero Katolika* » estu la oficiala organo de la Societo.

3° Ke la kotizo al la Societo estu la abonpago al E. K., kondiĉe ke la Direktoro de tiu gazeto rizervu duonfrankon el ĉiu abonpago por la kaso de la Societo.

4° Ke S-o Peltier estu la Prezidanto, kaj S-o Ellis la Sekretario de la Societo

5° Ke oni aranĝu, se eble, ke ŝakturniro okazos ĉe la venonta Kongreso.

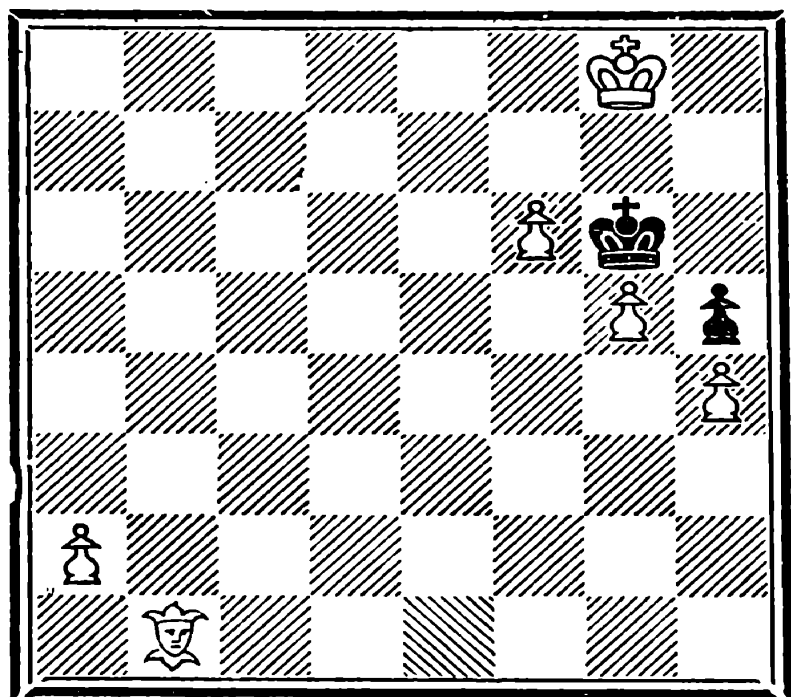
La alestantoj aranĝis interludi koresponde inter si, kaj la kunveno finiĝis.

Tuja rezultato de tiu kunveno estas, ke la Redaktoro de «British Chess Magazine», la ĉefa angla ŝakgazeto, skribis al la Sekretario por diri, ke li asignos unu paĝon ĉiumonate por Esperanto-ŝakoj se oni sendos al li la manuskripton. La Sekretario respondis, ke kun plezuro li klopodos por tion aranĝi. Sed, do, la samideanoj bonvolos sendi al la sekretario ion interesan por ŝakludistoj, — ludojn, problemojn, novaĵojn pri ŝakoj, pri konataj ludistoj, pri turniroj, — li liveros al B. C. M. tion, kion ĝi bezonas. Per tio, ili helpas Esperantismen en Anglujo, kaj la ŝakgazetoj de aliaj landoj, vidante la ekzemplon al ili donitan, sendube ĝin imitos. Ekzemple, mi scias ke loĝas en Tours S-o Baucher, eble la sola ĝisvivanto, kiu ludis kontraŭ Morphy (v. E. K. No 18). Lia fotografaĵo kaj historieto pri lia vivo kaj ŝakfaroj estus tre akceptindaj de mi por B. C. M. Tiu gazeto kompreneble ne konkuras kontraŭ E. K., ĉar ĝi estas presita anglalingve.

La ludoj aranĝitaj ĉe la Kongreso estas komencitaj. Mi esperas presigi ilin en E. K., tiam tuj kiam mi riceves la ludnoton.

J. ELLIS.

PROBLEMO 9-a
NIGRO : 2 Pecoj.

BLANKO 6 Pecoj.
Nigro estas ŝakmortigata. Kiu estis
1a antaŭlasta iro de Blanko

SOLVO DE PROBLEMO 8-a
(de Steleto).

1-a iro de B estas : K — 7D

Se N 1..... R — 2R (aŭ A)
2. S—6KR R—2R (aŭ B)
3. Ĉ—7KRm.

A

Se N 1..... Ĉ iras
2. K—8Dm.

B

Se N 2..... R—3D
3. Ĉ—7KRm.

Ĝuste solvis: S-o Pierrefitte (Tours),
kiu trovis la problemon « tro facila ».

ANNALES DE PHILOSOPHIE CHRÉTIENNE (*Analoj de Filozofio Kristana*). — Direktoro : Pastro Laberthonnière. Administracio Librejo Bloud, 4, rue Madame, Paris; abono jara : 20 fr. — 100 paĝoj monate. — La plej internacia, plej serioza, plej progresema revuo filozofia!

REVUE DU CLERGÉ FRANÇAIS (*Revuo de Franca Pastraro*). — Redaktoro : Pastro J. Bricout, 17, rue Fénelon. Administracio : Librejo Letouzey et Ané, 76 bis, rue des Saints-Pères, Paris. Jarabono 23 fr. (En Franc. 20 fr.) 110 paĝoj duonmonate. Revuo tre progresema pri studoj pastraj. En ĝi kunlaboras la plej kleraj pastroj francaj .

IL CITTADINO ITALIANO, duonmonata gazeto en Itala lingvo, raportas pri Esperanto kaj pri L. I. Enhavas bonegajn tradukojn de D-ro Josefo Loschi, Profesoro en Valombrosa *Reĝa Instituto Forsta*. Konsistas el 16 p. kiel *l'Esperantiste*. S-ro P-ro J. Meazzini, de (Arezzo Ital.) ricevis de la Direktoro la taskon redakti la esperantajn aferojn, artikolojn, anoncojn, bibliografiojn, ktp., kaj eĉ ricevi la abonpagojn el eksterlando (jare 3 fr. 50).

➤ LE SOUVENIR, Monato Ĵurnalo literatura. — BELGUJO : 1 frank. — Unuiĝo poŝta 1 fr. 50 — Direktoro-Fondatoro : XAVIER CASIER, Premiita de Akademio Reĝo de Bel-Artoj, membro de komitato de Unuiĝo de perioda Gazetistaro ».

KOLEKTISTOJ S-o, VARJU Endre, Budapest, IV, Kygio U-E 62, em, 14, kolektas k. interŝang. uzitajn poŝtm.

INSTITUTO DE MODERNAJ LINGVOJ

ANGLA, FRANCA, GERMANA, INTERNACIA

La Sinjoroj dezirantaj ellerni unu el la supraj lingvoj estas petataj sribi por pluaj sciigoj al la Direktoro:

S-o J. A. THILL, BARTON CRESCENT, PLYMOUTH, ANGLUJO
**NE PLI OL KVAR LERNANTOJ ESTOS
 AKCEPTAJAJ SAMTEMPE**

L'AMERIKA ESPERANTISTO

Unua gazeto por la lingvo Esperanto en la Unuigitaj Ŝtatoj de Ameriko. — Belege presata sur la plej bona kvalito de papero.

Jarabono 1 dolaro ; 5 frankoj ; 2 rubloj ; 4 markoj ; 4 ŝilingoj ; 5 kronoj. — Adreso L'amerika Esperantisto, Oklahoma City. U. S. A.

PENSIO POR GESINJOROJ GENEVO. — S-ino RISER, 4, rue de Candolle. — Moderaj prezoj. Hejma vivado. Oni parolas en Esperanto.

S-o PAULO HEILICH, COLN-SIDENTHAL, gleuelers-trasse 135, (Germanujo), deziras korespondadi per ilustritaj poŝtkartoj; ĉiam respondas.

S-o PAULO KEILICH, COLN-SIDENTHAL gleuelers-trasse, 135, (Germanujo), deziras interŝanĝi poŝtmarkojn. Li sendos poŝtmarkojn germanajn.

LA REVUO — Internacia monata literatura gazeto, kun konstanta kunlaborado de D^o ZAMENHOF. — Ce Hachette k. K^o Paris. — Jare, Francujo : Fr. 6 ; ceteraj landoj Fr. 7.

LINGVO INTERNACIA ESTAS NUN DUONMONATA. — Envasas 32 paĝojn. Sen literatura aldono : 5 fr. — kun literatura aldono : 7 fr. 50. Adreso nova : Presejo Esperantista, 33, rue Lacépède, Paris, 5e.

ESPERO PACIFISTA, MONATA ORGANO DE LA SOCIETO POR LA PAGO, abono 5 fr. kun aliĝo al la Societo kaj ricevo de la aldonoj.

S-ro Gaston Moch, 26, rue de Chartres, Neuilly-sur-Seine (Francujo).

« TRA LA MONDO » (*Tutmonda multilustrata revuo esperanta*). — Nuntempaĵoj; arto, literaturo, sciencoj; komerco, industrio; militistaro, maristaro; teatro; sportoj; virina kaj gejunula paĝo; felietono; ludoj, konkursoj kun valoraj monaj premioj. — Jare 8 fr. kvaronjare : 2 fr. 25. — Turnu vin 15, boulevard des Deux-Gares, Meudon (S.-et-M.), France, aŭ al la Direktoro de E. K.

Abono sen pluaj elspezoj en francaj poŝtoŝtupoj.

VERKOJ de D-ro NOEL (aĉetebraj ĉe Espero Katolika). — Ĉielo kaj Tero, de Byron, trad. 1 fr. 45. — Rolandkanto, trad. en versoj, 1 fr. 70 a frank. — Parolado pri la Metodo, de Descartes, litografita verk , 24 p. en granda formato.